Թ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 350 — ՇԱԲԱԹ 2 ՄԱՐՏ 1885 — (Ն. Տ.) 14 ՄԱՐՏ 1885 — 27 ՃԷՄԱԶԻԻԼ ԷՎՎԷԼ 1302

40 ՓԱՐԱ

ՊԱՏՄԱՆԹ

Տարուան մուտքը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ՝ երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է. աւելի անգամներու համար պատ սակարկութիւն կրնայ։

Օրագրոյս վճարներուայ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն Արեւելեան Տեղեկատուի»

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ՝ Գալաթիա, Կորատանկեան խան։

Իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէին։

{ Գալաթիա } درعلیه ده غلطه ده خانده نورادونکیان خانده

غزته‌نی اداره‌سنه

Les annonces sont reçues
à l'EASTERN AGENCY,
Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրասլ	Տարեկան	Տարեկան	գներկան	արժանի 200
»	»	վ. կրամատ	»	» 100
»	»	կրամատ	»	» 50
տարուայ տարեկան				» 240
Գաւառաց տարեկան				» 120
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	դրամ	 56
»	»	վ. կրամատ	»	 28

Գրաբար զրկուած լրագրոյս համար. ծանրը Ցարդեանութեան վրայ է։
Խմբագրութեան զրկուած և հրատարակեալ գրութիւն ետ չ'տրուիր։

Ծանուցմունք կրնդունուին
ԻՄԳԵՐՆ ԻՃԷՆՍԻ
գործակալութեան մեռամբ, Բարաքէոյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՈՒՐԲԱԹ 1 ՄԱՐՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ—ԹԷ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Տարւոյս սկիզբն, ակնարկ մը նետելով Եւրոպական քաղաքականութեան վիճակին վրայ, կը քննէինք խաղաղութեան և պատերազմի հաւանականութիւններն, և յայտնելով հանդերձ թէ խաղաղութեան պահպանումն ապահով կը թուի 1885 տարւոյ մէջ, կը նշանակէինք ապագայ խառնաշփոթութեանց մի քանի սերմեր Եւրոպիոյ զանազան կէտերուն վրայ։ Ինչպէս կը յիշեն Աբ-Եէլի ընթերցողք, այդ սերմերէ մին էր՝ ափղանեան սահմանագլխոյն նկատմամբ Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջև ծագած անհամաձայնութիւնը։ Պէտք է խոստովանիլ թէ այս երկու ամսոց մէջ դէպքերն արագապէս յառաջ գնացած են, և ինչ որ տարւոյս սկիզբը սերմ մ'էր միայն, աճած և թունաւոր տունկ մ'եղած է արդէն։ Անհամաձայնութիւնը գժտութեանփոխուած է, և գժտութիւնն երկու մեծ ազգերու միջև պատերազմի անմիջական վտանգ արտադրելու չափ կծու երեւոյթ մը ստացած է։ Լոնտոնէ, Բեռլրսպուրկէ և Հերադի շրջակայներէն եկող լուրերն հակասական են։ Ոմանք ապահովութիւն կուտան թէ խաղաղութիւնը չպիտի վրդովի. այլք մեծաղուտ կը ցուցնեն պատերազմը։ Թէ այս վիճակ դէշ տպաւորութիւն մը կ'ընէ հասարակաց մտքին վրայ, յայտնի է Եւրոպական Մոկարաններու (Ֆոնտս) տենդատ շարժումներէն։ Անօգուտ չէ ուրեմն առաջարկել սա հարցումը. «Պատերազմ թէ խաղաղութիւն»։ Մեր Զարին խորհրդատուաց միտքը չեն կրնար գիտնալ, և չենք կրնար գուշակել ափղանեան սահմանագլխոյն վերայ յանկարծական դէպքերու ընթացքն, որք՝ ամեն բանաւոր ակնկալութեան հակառակ՝ կրնան գահավիժել թշնամութիւնները։ Բայց եթէ այս կարգի բացառիկ դէպքեր վրայ չհասնին. եթէ խնդիրը մնայ այն գիւանագիտական շրջանակի մէջ ուր կը գտնուի այժմ, մեք տակաւին կը կարծենք թէ խաղաղութիւնն ի վերջոյ անվնաս պիտի ելնէ ներկայ փորձութենէն։ Զարը խաղաղասէր է կ'ըսուի. բայց գիտենք թէ հանգուցեալ Ալէքսանդր Բ. կայսրը ևս խաղաղութեան կողմն էր. և սակայն ռուս-թուրք պատերազմը տեղի ունեցաւ։ Ինչ տեսակ ճնշումներ որ Ալէքսանդր Բ-ի վրայ ի գործ դրուեցան, կրնան ի պատերազմ մղել նաև անոր որդին, որ հօրմէն աւելի ենթակայ է դիւրաշարժ ազդեցութեանց։ Պ. Կլատստոն խաղասէր է կ'ըսուի բայց գիտենք թէ Խրիմու պատերազմն հրատարակեցաւ Պ. Կլատստոնի պաշտօնավարութեան միջոցին, երբ Լորտ Ապէրտին Պեան էր ազգային Նախարարութեան մը, յորում Անգլիոյ արդի Նախարարապետն, իբրեւ Ելեւմտից Նախարար, կարեւոր պաշտօն մը կը վարէր, և երեսփոխանաց Ժողովին մէջ, Նախարարութեան գլխաւոր ներկայացուցիչն ու խօսագօվն էր։ Խաղաղասէր է Պ. Կլատստոն. բայց ահա իւր երկրորդ Նախարարապետութեան օրով, երբ իւր հեղինակութիւն ամեն ժամանակէ աւելի ազդեցիկ է, անգլիական զօրքերն երկրորդ անգամն է որ կանոնաւոր պատերազմ մը կը մղեն Ափրիկեան հողին վրայ։ Պ. Կլատստոն կրնայ «մղուիլ» պատերազմի, ինչպէս Զարը, թէև երկուքը տարբեր ազդեցութեանց պատճառաւ։ Անգլիոյ մէջ կայ դիւրազրգիռ հանրային կարծիք մը, որ հեռատես չէ միշտ, այլ որուն պարտի հնազանդիլ կառավարութիւն։ և Ռուսիոյ մէջ կայ զինուորական փառասէր կուսակցութիւն մը, որոյ անդամք իրենց անձնական փառքն հոմանիշ կ'ըմբռնեն Ռուսիոյ տեւական փառաց հետ։ և սակայն, զինուորական ինքնակալութեան մը մէջ, որպէս է Ռուսիա, այսպիսի կուսակցութեան մը ձայնն ի հարկէ անտես չի կրնար լինել։ Հետեւապէս, Զարին և Պ. Կլատստոնի խաղասէր զգացմանց նկատմամբ յաճախ մեզ տրուած ապահովութիւնը չեն որ կարծել կուտան մեզ թէ խաղաղութիւնը չպիտի խանգարի։ Մեք այդպէս կարծելու համար ունինք տարբեր պատճառներ։

* *

Պատերազմի վտանգը Ռուսիոյ կողմէն է։ Անգլիացիք կը սպառնան պատերազմ, եթէ Ռուսք գրաւեն ինչ ինչ որոշեալ կէտեր Ափղանստանայ սահմանագլխոյ վրայ, կամ մեռ։ Ռուսք, փորձելով գրաւել այդ կէտեր, ընդդիմութիւն պիտի գտնեն ափղան զօրաց կողմէ, որք կը պահպանեն զայնոր։ Ռուսք, գիտնալով զայս, անշուշտ պիտի չմտնան յետս մղել Ափղանները. բայց առաջին գնտակն որ արձակուի ափղան զինուորի մը վրայ, Անգլիոյ կողմէ պիտի նկատուի որպէս ուղղեալ անգլօ-հնդիկ բանակին դէմ, որ անմիջապէս պատերազմի ասպարէզը պիտի մտնէ, ի պաշտպանութիւն ափղան զօրաց։ Ռուսք գիտեն թէ այսպէս պիտի լինի։ Հետեւապէս, պատերազմի հրատարակումը կախեալ է Ռուսաց որոշումէն։ Արդ, խնդիր է թէ Ռուսիա, ներկայ պարագայից մէջ, և ղՀերադ գրաւելու նպատակաւ, կրնա՞յ բաղձալ պատերազմի բռնուիլ Մեծին Բրիտանիոյ հետ։

Թէ Ռուսիա օր մը կրնայ հարկ տեսնել կեդրոնական Ասիոյ մէջ չարուելու Անգլիոյ հետ, զայս աչօք կը նայ ժխտել։ Բայց թէ, Դերկայ պարագայ։ Ռուսիա այդպիսի ծանր վտանգ մ'ընել ուզէ, Ներելի է տարակուսիլ յայսմ մասին։ Ռուսք, մանաւանդ զինուորական Ռուսք, մեծ մեծ կը ջարդեն սովորական ժամանակներ. բայց երբ խնդիր է խօսքերը գործի փոխարկել, երկիւղ և երիւղ կը մտածեն։ Անոնք որովհետեւ առանց վարանման նետուեցան ռուսօ-թուրք պատերազմին մէջ, չի հետեւիր թէ նոյնչափ դահավէժ ընթացք մը պիտի բռնեն երբ խնդիր է Անգլիոյ հետ չափուիլ։ Ռուսք Բարիզի դաշնագրոյն կնքումէն ի վեր կը պատրաստուէին օր մը ըմբոստանալու դայն դաշնագիր։ Այս պատրաստութիւն քառորդ դարու մէջ հաղիւ վերջացաւ, և այն ատեն պատերազմ հրատարակեցին Թուրքիոյ դէմ։ Բայց Կեդրոնական Ասիոյ մէջ Անգլիոյ դէմ պատերազմելու համար, Ռուսք ո՛չ այն պարագաստութիւն ունին, ո՛չ ալ այն դիւրութիւններ զրոս, վայելեցին վերջին պատերազմին մէջ, թէ՛ Պուլկարիոյ և թէ՛ Կաւկասիոյ կողմը։ Ռուսական բանակը դիւրաւ և շուտով համախմբեցաւ Դանուբի եզերաց վրայ։ Քառորդ դարէ հետէ Ռուսիա մեծ փութով կ'աճեցնէր և կը բարւոքէր իւր հաղորդակցութեանց միջոցներն հարաւի հետ։ Իւր զօրաց տուիները մեզ դէմ ուղղելէ առաջ, Ռուսիա իւր չինած ռազմագիտական ուղեաց երկաթեայ գծերն ուղղած էր մեզ դէմ։ Իսկ Կեդրոնական Ասիոյ մէջ։ Յայտնի է թէ Ռուսաց հաղորդակցութեան միջոցներն յոյժ թերիւրեն այն կողմեր, սա դերազանց պատճառաւ թէ շատ ժամանակ չրներ որ դրաւեցին Թիւրքմէնաց երկրին մեծագոյն մասն, Ասքապատ, Կէօք-Թէփէ, Մերվ, Սարախս, և որ ի կարգին։ Հաղորդակցութեանց միջոցներուն անբաւականութեան պատճառաւ էր որ Սքոպելէֆ զօրավարի պէս հրամանատար մ'իսկ, դիւցազնական քաջութեամբ կռուելով հանդերձ, բաւական յոգնեցաւ նուաճելու Կէօք-Թէփէի Թիւրքմէնները. զի չէր կրնար շուտով օգնութիւն ստանալ։ Անգլիացւոց համար այսպէս չէ։ Հնդկաստանի երկաթուղիք մինչեւ Պելուճստանի մէջ մտած են, և Ափղանստանայ սահմանագլխոց վրայ կանգ կ'առնուն։ Անգլիացիք դիւրաւ կրնան ուրեմն ուղղծնուն չափ զօրք թափել Ափղանայ երկրին մէջ։ Ռուսք իրենց բոլոր զօրքեր ու պէտքերը պարտն բերել տալ Կաւկասիայէն և Կասպից ծովու եզերքէն, մինչ Անգլիացիք դիւրաւ կրնան իրենց զորձողութեանց խարիսին հաստատել Հնդկաստանի հիւսիսային սահմանագլխոյ վրայ։ Պէտք չէ կարծել թէ, Ռուսիոյ դէմ պատերազմի մը մէջ, Հընդկաստանի կառավարութիւն ամեն ինչ Անգլիայէն պարտի ակնկալել։ Անգլօ-հնդիկ բանակը կարող է առաջին ճակատամարտներն յաղողապէս մղել ռուսական բանակին դէմ Ափղանստանայ սահմանագլխոց ո՛և է կէտին վրայ։ Մինչ անգլօ-հնդիկ բանակն այսպէս կը գիտադրէ, Անգլիա ժամանակ ունի իւր ստուարաթիւ նաւատորմով անհնարաւոր զօրք թափելու Հնդկաստանի սահմանագլխին մերձագոյն կէտի մը վրայ, ի Բուրաշի կամ ի Պոմպէյ, օրինակի համար, ուստից երկաթուղիք կերթան ուղղակի մինչեւ սահմանագլուխն։

* *

Երբ անգլօ-ռուսական պատերազմի խօսք լինի, հասարակութիւնն անմիջապէս կը յիշէ Ռուսիոյ միլիոնաւոր զօրքերն, և թուի արհամարհել Անգլիոյ փոքրիկ բանակն։ Հակառակ ամեն գիւրութեանց և ամեն պատրաստութեանց, տեսանք վերջին պատերազմին մէջ թէ Մեծ-Դուքս Նիքոլա, Կուրբօ և Թոթլեպէն Պուլկարիոյ կողմն և Լորիս Մելիքոֆ և Տէր-Ղուկասոֆ Կաւկասիոյ կողմն օրչափ դժուարութեամբ կրցան հարկ եղած թուով զօրք ունենալ օտար բանակին առաջին յարձակութեանց դիմադրաելու համար։ Իրողութիւնն այն է թէ, պատերազմի մը մէջ, միայն զօրաց միլիոնները չեն որ գործ կը տեսնեն։ Դրամական ոյժը նոյնչափ կարեւոր տարր մ'է։ Ռուսիա փոխառութեան պիտի դիմէ, և անդլիական դրամատերաց, որք դրամական հրապարակին Ի՛ՇԽԵՆ՝ սուտիւ չպիտի հաճին ընծայել իրենց ալակցութիւն Ռուսիոյ, երբ պատերազմն Անգլիոյ դէմ իսկ ուղղեալ է։ Անգլիոյ ոսկիները դիւրաւ կրնան զինուորներ ստեղծել. բայց Ռուսիոյ թղթադիները չեն կրնար ոսկի արտադրել։ Ռուսական և անգլիական զօրաց քաջութեան ստուգանին վրայ խնդիր չենք ըներ։ Այս մասին երկու կողմերն հաւասար կրընանք նկատել։ Բայց լոկ թուոյ կողմէն ևս, Անգլիա կրնայ վար չմնալ Ռուսիոյէն։ Եւ յիրաւի, անդլիական բանակը կը պարունակէ առ նուազն կէս միլիոն անգլիացի զօրք, պահեստներն ևս հաշուելով։ Հնդիկ բանակը միշտ պատերազմի կրթուած վիճակի մէջ ունի գոնէ քառորդ միլիոն զօրք. բայց այս թիւ անհունապէս կրնայ աճիլ։ Եւ վերջապէս, ափղան քանակը, Ռուսիոյ դէմ մղեալ պատերազմի մը մէջ, անգլիացի սպայից հրամանատարութեամբ, հնդիկ բանակին չափ գործ կրնայ կատարել։

Վերջին ռուսոյ-թուրք պատերազմին մէջ, Ռուսք տեղային մեծամեծ դիւրութիւններ վայելեցին, որք քիչ մը հեշտացուցին իրենց յաղողութեան։ Պուլկարք համակրութեամբ և գործնական ալակցութեամբ Ռուսաց կողմն էին։ Կաւկասիա բոլորովին հանդարտ էր։ Բայց երբ ռուսական բանակն յառաջանայ դէպ ի Ափղանստան, իւր հետեւ պիտի թողու Թիւրքմէնաց անզուսպ և քաջարի ցեղեր, որք տակաւին նուաճեալ չեն, և եթէ ժամանակէ մ'ի վեր պաշտօնապէս հպատակ են Զարին, չեն հաշտուած մուսքովեան իշխանութեան հետ։ Դրամական ոյժ մը ևս, որ մեր ինչ անգլօ-հնդիկ բանակն այսպէս կը գիտադրէ։ Մինչ անգլօ-հնդիկ բանակն այսպէս կը գիտադրէ։ Մինչ անգլիա ժամանակ ունի իւր ստուարաթիւ նաւատորմով անհնարաւոր զօրք թափելու Հնդկաստանի սահմանագլխոյ մերձագոյն կէտի մը վրայ, ի Պոմպէյ, օրինակի համար, ուստից երկաթուղիք կերթան ուղղակի մինչեւ սահմանագլուխն։

* *

Դարձեալ, Անգլիոյ դէմ պատերազմի մը մէջ Թուրքիոյ դէմ մղեալ պատերազմին չափ զՀոզուութիւն պարտի պատճառել Ռուսիոյ, յայտնի է թէ Անգլիոյ դէմ պատերազմի մը նպատակն ո՛չ այնչափ մեծ կրնայ լինել, ո՛չ ալ երբեք՝ յաղողութեան մէջ՝ այնչափ արդիւնաւոր։ Եւ իրօք, կռիւն ի՞նչ բանի վրայ է։—Հերադի մերձակայ ինչ ինչ վայրերու և հաւանօրէն օր մը նաեւ Հերադի գրաւման վրայ։ Արդ, Հերադ այնչափ կարեւոր գիրք մ'է որ եթէ Ռուսք ապահով լինին թէ առանց պատերազմի կամ քիչ ծախիւք կրնան գրաւել զայն, առուգիւ օր մը չեն վարանիր։ Բայց միանգամայն Հերադ այնչափ փոքրիկ նպատակ մ'է ռուսական աշխարհակալութեան համար, որ երբ տեսնէ թէ ահագին պատերազմ մը հարկ է մղել զայն ձեռք բերելու համար, Ռուսիա, եթէ բարովին չը հրաժարի իսկ, յարմարագոյն պարագայից մէջ յուզելու դիտմամբ անշուշտ կը յետաձգէ Հերադի խնդիրն։ Աւելորդ է սակայն բացատրել թէ Արեւելեան վերջին պատերազմին մէջ ռուսական աշխարհակալութեան նպատակներն օրչափ գերազանցապէս կարեւոր և ընդարձակ էին, այնպէս որ Ռուսիա առանց վարանման կրնար ամենամեծ զոհողութիւններ իսկ ընել։

Անգլիոյ դէմ պատերազմը Ռուսիոյ պիտի պատճառէ այնպիսի զոհողութիւններ, որք Արեւելեան վերջին պատերազմին ստատրդած վնասներէն տարբեր և ծանրագոյն բնութիւն մը ունին։ Երբ անգլոյ-հնդիկ-ափղան զօրքերք ցամաքի վրայ կռուին, անգլիական նաւատորմը պարապ չպիտի կենայ։ Մեծն Բրիտանիա գրչի հարուածով մը կրնայ փճացնել Ռուսիոյ ծովային վաճառականութիւնը, պաշարման ենթարկելով ռուսական բոլոր ծովեզրները։ Դրամական տագնապին վրայ Ռուսիոյ մէջ պարտի ուրեմն աւելնալ տնտեսական տագնապ մը, որ վերջին պատերազմին մէջ զգալի չեղաւ բնաւին։ Ռուսիա իւր ծովեզրներ յաջողապէս կրնայ պաշտպանել Բոչէլներով դամ ծովառումներով։ Բայց ռուսական նաւատորմը չի կրնար բաց ծովու մէջ անգլիական նաւատորմին դէմ ելնել, երբ խնդիր է պաշտպանել ծովային վաճառականութիւնն։

* *

Արդ, որովհետեւ Ռուսիա հաղորդակցութեան արագ միջոցներ չունի դեռ ափղանեան սահմանագլխոյ հետ. որովհետեւ, Անգլիոյ դէմ պատերազմի մը մէջ, Ռուսիա դիւրաւ չի կրնար միլիոններ գտնել. որովհետեւ կռուոյ դաշտ լինելու սահմանեալ վայրերու մէջ տեղային հանգամանքներն հեռի են Ռուսաց նպաստաւոր լինելէ. որովհետեւ Անգլիա, հաղորդակցական և դրամական դիւրութեանց շնորհիւ, կրնայ պէտք եղած քանակութեամբ զօրք շուտով թափել Ափղանստան. որովհետեւ Անգլիա կարող է մեծ ջնաս պատճառել Ռուսիոյ արտածման ու ներածման ծովային վաճառականութեան. և վերջապէս, որովհետեւ վէճի նիւթ եղած կէտերն այսչափ մեծ, բազմաձեւ և յամենայն դէպս ազատալի պատերազմի մը զոհողութիւններն արժէլու չափ կարեւոր և կենսական չեն բնաւ, այս ամեն նկատումներով, կը կարծենք թէ, արդի պարագայից մէջ, Ռուսք չեն կրնար ունենալ պատերազմ մը դահավիժելու մէջ։

Այս եզրակացութեան դէմ երկու վերապահումներ միայն կարելի է ընդունիլ։ Մին սա է թէ Ռուսք, որոշելով հանդերձ պատերազմիլ, կրնան պատերազմն յետաձգել, մինչեւ որ իրենց դիրքն ու հաղորդակցութիւնները ևս առաւել բարւոքին և զօրացնեն այն նոր գրաւեալ վայրերու մէջ, որք կից են ափղանեան սահմանագլխոյ։ Այս տեսութեամբ, Ռուսք կրընան նաև պատերազմն յետաձգել այնպիսի ժամանակի մը, ուր Մեծն Բրիտանիա աշխարհի մեկ ուրիշ կողմը ծանրապէս զբաղեալ լինի, վիճակ մը յորում չի գտնուիր սակայն Կորտնի սպանմամբ։ Մեր երկրորդ վերապահումն է յանկարծական և անակնկալ դէպքերու պարագային համար, յորում ամեն լուրջ հաշիւներ վեր ի վայր կրնան շրջիլ թիւրիմացութեամբ մը կամ անխոհեմութեամբ մը։ Բայց եթէ խնդիրը սովորական ճամբու մէջ ընթանայ, մեծ յոյսեր ունինք թէ անգլօ-ռուս պատերազմի մը առաջքը կրընայ առնուիլ, և եթէ հարկ լինի, փաքրիկ զիջումներ ընելէ ո՛չ Զարին կառավարութիւնը կը խորշի, ո՛չ ալ Պ. Կլատստոնի նախարարութիւնը։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ. Մայրաքաղաքիս անգլոյ-ֆրանսերէն թերթերք կրցած են հրատարակել Եգիպտոսի ե-

---

—= 23 =—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ԿՐԱՆԹ ՆԱԻԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔՆ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

ԱՆՑ ՇԻԼԻԻ

—Բայց գոնէ յաւելիսութիւն կ'ընէ՞ք, հարցուց Կէնարվան։

—Անշուշտ, սիրելի՛ Լորտս։ Ահ, եթէ հնչման դժուարութիւնը չլիներ։ Բայց, լաւագունին տպասելով, Բաղանէ՝ ուղեւորութեան միջոցին՝ կ'աշխատէր իւր կոկորդը վարժեցնել արտասանութեան դժուարութիւններուն, առանց մոռնալու իւր աշխարհագրական զննութիւններն։ Այս մասին, օրինակի համար, աքանչելապէս քաջ էր, և իրմէ վարպետը չէր կրնար դտնել։ Երբոր երկրին մէկ մասնաւորութեան վրայ Կէնարվան բան մը հարցնէր Թաթարաղին, իւր գիտնական ընկերն անկէ առաջ կը պատասխանէր միշտ։ Թաթարաղ ալ անոր կը նայէր հիացեալ դէմքով։

Նոյն օրը, ժամը տասնին միջոցները ճանբայ մը ներկայացաւ, որ մինչեւ ցայսվայր բռնուած գիծը կը կորէր։ Կէնարվան բնականաբար այն ճանբուն անունն հարցուց, և բնականաբար ծաք Բաղանէլ ալ պատասխանեց։

—Եումպէլէն Լոս Անժէլէս տանող ճանբան է։

Կէնարվան Թաթարաղին երեսը նայեցաւ։

—Կատարելապէս, պատասխանեց նա։ Յետոյ աչխարհագրին դառնալով.

—Պարո՞ն էք ուրեմն դայս երիտ։

—Անշուշտ, պատասխանեց Բաղանէլ լրջաբար։

—Զորիո՞վ։

—Ոչ, թիկնաթոռով։»

Թաթարաղ չհասկցաւ, վասն զի ուսերը թոթուելով իւր ջուրատին դլուխը վերադարձաւ։

Իրիկուան ժամ հնդկանդ առաւ քիչ խորութիւն ունեցող կրճի մը մէջ, Լոյտ առնուն փոքրիկ քաղաքէն քանի մը մղոն վեր. և այն դիշերն, ուղեւորը բանակեցան այն լերանց ստորոտն, որք մեծ Թորտիլիէրի առաջին ստանդամասերն էին։

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՏԱՍՆԵՐԿՈՒ ՀԱԶԱՐ ՈՏՆԱԶԱՓ ՕԴԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Շիլիի երկրին մէջ ուղեւորութիւնը ցարդ որ և է ծանր արկած մը չէր ներկայացած։ Բայց այժմ լերանց մէջ ուղեւորութեան յարակից խոչերն ու վտանգները միանդամայն կը ներկայանային։ Բնական դժուարութեանց դէմ մաքառումն իսկապէս պիտի սկսէր։

Ճանբայ ելնելէ առաջ կարելւոր խնդիր մը պէտք եղաւ լուծել։ Որ ճանբով կարելի էր անցնիլ Անտեանց գօտին, առանց հեռանալու որոշեալ ուղիէն։ Թաթարաղին հարցուցեցաւ։

—Ես երիս դիւրաձիոլն անց միայն գիտեմ Թորտիլիէրներուն այս մասին մէջ։

—Արիքայի կիրճն, անշուշտ, բուռ Բաղանէլ, զոր Վալտիվիա Մէնոսա դտած է։

—Ճշդիւ։

—Եւ Վիլլարիքայի կիրճն, որ համնուն լերան հարաւակողմը կը դտնուի։

—Այո՛։

—Արդ, բարեկա՛մ, այդ երկու անցք մէկ յանցանք մ'ունին, այն է որ մեզ պէտք եղածէն աւելի դէպ ի հիւսիս կամ դէպ ի հարաւ կը ձգեն։

—Ուրիշ անց մ'ունի՞ք մեզ առաջարկելու, հարցուց հաղարապետը։

—Կատարելապէս, պատասխանեց Բաղանէլ, Անթուքոյի կիրճն, որ հրաբխային զառիվայրին վրայ կը դտնուի 37° 30′ աստիճանին տակ, այսինքն մեր ճանբէն կէս աստիճանի չափ հեռի, հաղար ձողաչափ (6,000 ոտք) բարձրութեամբ, զոր Զամուտիոյ տը Բրիւզ դտած է։

—Լաւ, ըսաւ Կէնարվան. այդ Անթուքոյի կիրճը գիտէ՞ք, Թաթարա՛ղ։

—Այո՛, Միլորտ, անցած եմ անոնի, բայց չառաջարկելու պատճառն այս է որ այդ կիրճ արեւելեան զառիվայրին վրայ ադածող Հնդիկ հովուաց հօտերուն միայն կը ծառայէ։

—Ուրեմն, բարեկա՛մ, պատասխանեց Կէնարվան, քանի որ Թէհուէնցոց ոչխարներ, կովերն ու ժամակները կրնան անցնիլ, մեք ալ կրնանք։ Եւ որովհետեւ մեզ ուղիղ գծէն չեռուցներ, Անթուքոյի անցէն կ'երթանք։

Խոկոյն որուեցաւ չաւելու նշանն, և մշտան Լէյտան ձորն, ընդ մէջ բիւրեղացեալ կրաքարանց յարթարերձ կոյտերու։ Գրեթէ անդդալի զառիվեր մը կ'ելնէին։ Ժամը տասն և մէկին միջոցներն հարկ եղաւ փոքրիկ լճի մ'եզերքը դառնալ, որ բնական ընդունարանն և գեղանկար ժամավայրն էր բոլոր մերձակայ վտակաց, որք խոխոջելով կուգային անոր մէջ։ Կը խառնուէին ստոր ամպրոբութեան մը մէջ։ Լճին վերի կողմն ընդարձակ «Էանոսներ», սիրաբոյսերով ծածկեալ բարձր դաշտեր, տարածուած էին, որոց մէջ Հնդկաց կենդանիները կ'արածէին։ Յետոյ ճահիճ մը ներկայացաւ, որ դէպի հարաւ և դէպի հիւսիս միանդամայն կը տարածուէր, և որոց մէջէն յաջողեցան անցնիլ։ Ջորիներուն բնազդմանց շնորհիւ։ Ժամ մէկին, Պաղէնարէ ամրոցն երեւցաւ սեղմաձեւ ապառաժի մը վրայ, զոր իւր կիսաքանդ միջնաբերդներով կը պսակէր։ Զայն ալ անցան։ Զառիվերն ոտքէն քարտ և դժուարին էր, և ջորիներուն սմբակներէն կոտրատած կոպիճներ՝ մեծաչառաչ ջրվէժ մը ձեւացնելով՝ կը թափէին անոնց ոտից տակ։ Ժամ երեքին միջոցները նոր գեղանկար աւերակներ տեսուեցան, որք 1770 ի ապրստամբութեան միջոցին քանդուած ամրոցի մնացորդներն էին։

—Ստուգիւ, ըսաւ Բաղանէլ, լեռները բաւական չեն մարդիկը բաժնելու, ամրացնելէ ալ պէտք է զանոնք։

Այս կէտէն անդին ճանբան աւելի դժուարացաւ և վտանգաւոր իսկ եղաւ։ Զառիվերներուն անիւնն առաւել բացուեցաւ, ոտից կռուանոներն ևս քան դէս նեղցան, և սոսկալի գահավիժներ բացուեցան։ Զորիները խոհեմութեամբ կը յառաջանային իրարու ետեւէ, քիթերնին դոյտած, ճանբան հոտոտելով։ Մերթ ընդ մերթ ռահնորդ մտանն անկիւն մը դառնալով կ'ասեր ետեւ։ թանար, և յայնժամ փոքրիկ կարաւանն ալ նոր հեռաւոր բոժոժին ձայնովը կ'առաջնորդուէր։ Շատ անգամ ալ շաւղին քմահաճ ադամաղութիւնն երկու ոտքանոցան գիծերու վրայ կը բերէր կարաւանն, և Բաթաթաղ կրնար յայնժամ խօսիլ իւր ջորեպանաց հետ, մինչ հարիւր երկու ձողաչափ լայնութեամբ և երկու հարիւր ձողաչափ խորութեամբ խրամատ մ'անանցանելի վիճ մը կը բանար անոնց միջեւ։

Խուռեալն բոլորն տակաւին կը մաքառէին քարերուն ոտնդրութեանց դէմ, բայց արդէն կ'զգացուէր որ հանքային թագաւորութիւն յաղթել կ'սպառնար բուսային թագաւորութեան։ Անթուքոյի հրաբխին մերձաւորութիւնը կը հայտնուէր հրահոտանաց հեռքէն, որ երկաթախառն դոյն մ'ունէին, և սանդամեւ գեղին բերելնելով ծածկեալ էին։ Իրարու վրայ դիրուած և ընկնելու պատրաստ ապառաժներն անշարժ կը կենային՝ հակառակ ամեն օրինաց հաւասարակշռութեան։ Տարակոյս չկար որ բնութեան յեղափոխութիւնները դիւրաւ կրնայ փոխել անոնց երեւոյթն, և այն անկիւնաստորերը, ծուռ գագաթներն և խախուտ քարձրանդ ակները դիտելով՝ դիւրաւ կը տեսնուէր թէ վերջինակ կրան ժամը դեռ չէր հնչած այս լեռնային երկրի համար։

Այս պայմանաց մէջ ուղին դժուարաւ պարբերը ճանչուիլ։ Անտեան լերանց իրանին դրեթէ անդուլ ցնցումն յաճախ կը փոխէ տեղ ձեւն, և կէտանիշերն ոչ ևս կը մնան իրենց տեղն։ Այս պատճառաւ կը վարանէր Թաթարաղ. կանգ կ'առնուր, շուրջը կը նայէր, ապառաժներուն ձեւերը կը զննէր, և դիւրախրելի քարերուն վրայ Հնդկաց հեաք կը փնտռէր։ Վերջապէս ճանբան դտնել անհնարին կը լինէր։

Կէնարվան քայլ առ քայլ կը հետեւէր իւր առաջնորդին. կը հասկնար, ի՛դէպ որ ճանբուն դժուարութեանց հետ անոր ալ ազդեցութիւնն կը մեծնար. չէր համարձակեր հարցնել, և կը խորհէր, ոչ առանց իրաւանց թերեւս, թէ ջորեպանք ջորիներուն բնազդումն ունին և լաւագոյն է անոր հետեւիլ։

Տակաւին ժամու մը չափ Թաթարաղ թափառեցաւ ըստ բաղդի, բայց միշտ լերան բարձրագոյն գագաթներն ելնելով։ Վերջապէս հարիւրդրեցաւ կենալ։ Նեղ հովտի մը մէջ հասած էին, այն անձուկ կիրճերէն միոյն մէջ, զոր Հնդիկները «Բուէպլատա» կը կոչեն։ Ցորփիւբէ ուղղաբերձ պատուար մը կը փակէր անոր ելքը։ Թաթարաղ, ի զուր անց մը փնտռելէ յետոյ, վար իջաւ ջորիէն, թեւերը ըանդին վրայ կցեց և սպասեց։ Կէնարվան անոր քով դնաց։

(Շարունակելի)

լեռմտից կարգադրման վերաբերեալ սա հետևյալները.

Բաքու, 7 մարտ. Բ. Դուռը կ'ընդունի Ֆրանսայի եղմտական վերջին առաջարկները, սա վերապահումներով. 1. Երկրին ելեւմուտքը կարգի դնելու համար կնշել որոշուած նոր փոխառութեան պայմանագիրը նախապէս ենթարկի Բ. Դրան վաւերացման։ 2. Եգիպտոսի պարտուց արդի յանձնաժողովոյն մէջ օսմ. պատուիրակ մ'ևս բազմի։ 3. Բ. Դուռը կը պահանջէ երկրաբեր իշխանութեան ամեն իրաւունքները՝ Սուէզի ջրանցին պաշտպանութիւնն ինքն իսկ ապահովելու համար։ Իսաա փաշա Պ. Ռիւել Ֆերրիի հաղորդեց այս պայմանները. բայց Ֆրանսական առաջարկութեանց Բ. Դրան կողմէ վերջնական ընդունելութիւնն ստորագսեալ է Անգլիոյ կողմէ ընդունելութեան։

Բաքու, 8 մարտ. Անգլիա ընդունած գալով Ֆրանսական առաջարկները, Ֆրանսայի դեսպանը ծանոյց Բ. Դրան թէ առաջարկեալ միջազգային յանձնաժողովը, որուն պիտի մասնակցին միայն մեծ Տէրութիւնք և Եգիպտոս, մարտ 16ին նախապատրաստական նիստ մը պիտի ընէ Բարիզի մէջ։ Ամեն Տէրութիւն ազատ է մէկէ աւելի պատուիրակ զրկել, բայց մէկ քուէ միայն պիտի ունենայ։ Թուրքիա եւս կը հրաւիրուի։ Բ. Դուռն առարկութիւն ըրաւ Եգիպտոսի ուղղակի մասնակցութեան մեծ Տէրութեանց ժողովոյ մը։ Ֆրանսայի դեսպանը պատասխանեց թէ Եգիպտոսի պատուիրակը պիտի նկատուի իբրեւ մին յօսմանեան պատուիրակաց։ Բ. Դուռն, հաւանելէ առաջ, պատասխան պահանջեց վերեւ յիշուած պայմաններուն։ (Մ. Օրէնքաբ.)

— Խոտվն արտօնեց գոյուժ փաշան (Որհրդական Եգիպտոսի եղմտական Նախարարութեան,) ստորագրելու Միջազգային Պայմանագիրն, որ կը վերաբերի Եգիպտոսի եղեւմտից կարգադրման։ (Էյոբբէս)

* * *

ՄԱԿԵԴՈՆԱՑԻ ՍԵՐԲԻՔ. Յայտնի է այժմ թէ հիւսիսային Մակեդոնիոյ բնակիչներէն մաս մը, իբրեւ ցեղով սերբ, իրեն յատուկ յաւակնութիւններ յերեւան կը հանէ։ Ինչպէս ծանուցեալ էր յառաջագոյն, 2,000 Մակեդոնացի Սերբք ամսոյս 8ին Դիբէն կազմեցին ի Պելկրատ, նախագահութեամբ Պարիովիչ սերբ եկեղեցականին, դէր-նախագահութեամբ սերբ դատաւոր Պ. Բաւտա Սգրէքովիչի և սերբ վաճառական Պ. Միքայել Բոսոյիչի։

Ժողովոյն քուէարկած որոշումը կ'ըսէ թէ Մակեդոնիոյ և Հին Սերբիոյ մէջ բնիկ տարբեր է զուտ սերբ տարբը։ (Հին Սերբիան է Բոսոսվայի նահանգին մէկ մասն, յորմէ Նիշ և Վրանիա քաղաքներն իրենց շրջակայիւք Սերբիոյ թողուեցան վերջին պատերազմէն յետոյ, իբրեւ հետեւութիւն սերբական յաւակնութեանց։) Այս կ'ապացուցուի եղեր պատմութեամբ, լեզուաւ, բարքերով ու սովորութեամբ, ազգային երգերով և պատմական յիշատակարաններով։ Ժողովն հետեւապէս կը հրաւիրէ Պելկրատի կառավարութիւնն՝ ազդեցիկ միջոցներ ձեռք առնուլ ի պաշտպանութիւն սերբական ազգութեան շահուց ի Մակեդոնիա և ի Հին Սերբիա։

Ժողովն որոշեց նաև սերբերէն կամ ֆրանսերէն լրագրոյ մը հիմնարկումը՝ սերբական դատին ի նպաստ ծաւալում մ'ընելու. որոշեց խնդրել կառավարութենէն որ դիմէ այն Տէրութեանց և մեծանուն անձանց որք բարեկամ են Սերբիոյ՝ պաշտպանելու համար Սերբերուն բաղձանքներն ի մասին Մակեդոնիոյ, և միջոցներ ձեռք առնուին արդիւնելու համար օտար ազգաց ոտնձգութիւններն ի վերայ պատմական և աւանդական իրաւանց Սերբերուն ի Մակեդոնիա։ Վերջապէս, դիմեցին որոշեց որ ամեն հայրենասէր Սերբք մասնակցին այս ազգային ձեռնարկութեան։ Գործադիր մասնախումբ մը կազմուեցաւ, որոյ բոլորը անդամք Մակեդոնիացի սերբ ընտանիքներէ սերեալ են։

Վիեննայի լրագիրք կը ծանուցանեն թէ սերբական հասարակութիւնն եռանդեամբ ծափահարեց դիմեցին որոշումներն, և ցոյցեր ըրաւ, որք ուղղեալ էին մանաւանդ Մակեդոնիոյ հնդրոյն մէջ Պուլղարներուն յարուցած շարժման դէմ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԵՐ

Պ. ԼԵՌԱՈՒԱ ՍԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ՓՈՐԹԻՒՆԻ ՏԻՒ ՊՈՒՍԱԿՈՊԻ

Իւթիւճեան Կարապետ էֆէնտիի թարգմանութեամբ Արեւելքի մէջ իրեւ թերթօն հրատարակեալ այս հետաքրքրաշարժ և միանգամայն հրահանգիչ վէպին ամբողջ չորս հատորները կարմուած կը վաճառուին մայրաքաղաքիս ամեն հայ գրավաճառաց քով, և կամուրջին դլուխը Ջրամատաւ Պօղոս և Յակոբ ազատներու խանութները։ Չորս հատորին դինն է 20 ղրուշ։

Նոյն տեղերը կը վաճառուին նաեւ Կ Ս Իւթիւճեան էֆէնտիի հետեւեալ թարգմանութիւնք.

ԹԱՒՓ. ՀՐԵԱՑ Բ. տպագրութիւն պատկերազարդ Ա. հատոր.	դին	ՂՐ. 30
ՑԵՐԿՐԷ Ի ԼՈՒՍԻՆ	»	» 7 1/2
ՄԱՐԳԻՋՈՒՀԻ	»	» 7 1/2
ԸՆՏԱՆԵԶՈՒՐԿ 2 հատոր	»	» 15
ԿԱՐԵՒՈՐ ՄԱՐԴՈՅ ԵՐԴՈՒՄԸ 2 հատոր	»	» 12
ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ ՓԱՐԻԶԻ	»	» 6

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

ՆԻՍ ԺԸ

1 Մարտ 1885

ՕՐԱԿԱՐԳ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԻՆԴԻՐ

Ազգային ժողովն ի գանգիպի նիստ դուռմարեցաւ երէկ ի Ղալաթիա, ընդ Ատենապետութեամբ Վսեմ. Տիգրան էֆէնտի Նուսուֆեանի, Օրակարգի միակ խնդիր ունենալով Կաթողիկոսական խնդրոյն վիճաբանութեան շարունակութիւնն։ Ներկայից թիւն էր 52։

Ատենապետ էֆէնտի ժողովոյն հաղորդեց նախ վարչութեան մի դիրն, որ ի պատասխանի նախորդ նստի մէջ քուէարկեալ բանաձեւին՝ որով կը յանձնարարուէր նոր դաւառաց ուղղակի մասնակցութեան նկատմամբ հարկ դատած օրինական հրահանգն տալ անմիջապէս առաջնորդաց և թղթոյն ամբողջութեան վրայ իւր կարծիքը բերել, հետեւեալ երեք առաջարկները կը ներկայեր Ազգային ժողովին.

«Ա.—Բատ որում՝ բատ Ազգային Սահմանադրութեան Թուրքիոյ Հայոց՝ Էջմիածնի Հայրապետի ընտրութեան մասնակցելու իրաւունքը վերապահեալ է Երեսփոխանական ընդհանուր ժողովոյ, պատշաճ կը թուի սոյն իրաւանց կիրառութեան համար երկու պատգաւոր կարգել, մին եկեղեցական և միւսն աշխարհիկ դասէն, և պարտաւորեալ հրահանգները տալով անոնց, յուղարկել ի Ս. Էջմիածին՝ Ազգային ժողովոյ կողմէ պատրաստուած կաթողիկոսական ընտրելոց վերջին ցանկին համաձայն տալու համար Թուրքիոյ Հայոց քուէն ըստ որոշեալ թուոյն։

«Բ.—Բատ որում Էջմիածնայ Ս. Սինոդին կողմէ գաւառական վիճակաց ծանուցագրեր յղուեր են միանգամ, իրենց կողմէ առանձին պատգամաւորներ ընտրելու և անոնց միջոցաւ կաթողիկոսական ընտրութեան մասնակցելու, ուստի խնդրոյ նիւթ չմնալու համար, լուսադոյն կերեւի հրահանգ տալ նոյն վիճակաց որ Ազգային ժողովոյ կողմէ կարգեալ երկու պատգամաւորաց անուան յղեն իրենց փոխանորդագիրն ի Պատրիարքարան։

«Գ.—Պատգամաւորութեան պաշտօնը կատարելու համար Խառն ժողովն յարմար կը դատի Կրօնական ժողովոյ Ատենապետ՝ Կերտ. Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոսն, և աշխարհականներէն Զեղաղ Մինաս էֆէնտին, և դանոնք ընտրելի կը ներկայացնէ Պատր. ժողովոյդ, անոնց ուղեւորութեան ծախքն Ազգին կողմէ վճարուելու պայմանաւ (1)։»

Սոյն պաշտօնագրոյն ընթերցումէն յետոյ, խօսք առաւ նախ Ռ. Դաղբաշեան էֆէնտի՝ որ դէմ խօսեցաւ վաւչութեան առաջարկին, յայտնելով թէ քանի որ Թուրքիոյ Հայոց մասնակցութեան եղանակն որոշուած չէ դեռ ժողովէն, հարկ չ'կար այս տեսակ առաջարկներ բերել և պատգամաւորութեան խնդիրն յուսալ։ — Տ. Մելքոն Հայրն՝ իբր տեղեկաբեր Խառն ժողովոյ, յայտարարեց թէ Վարչութիւնը չպտներ իւր բերած առաջարկին վրայ, այլ կը կարծէ թէ այս լեզուով կարելի է հաստատել այնպիսի դարագայներ որք անհաճար կ'երեւին։ Ուստի և, ըստ, ժողովոյդ չրջանցեալ ուշադրութեան կը ներկայէ զայն, յոգուստ ապրելի դարժանն անօրինելու համար։ — Յ. Դաղբէն էֆէնտի դէմ խօսեցաւ Վարչութեան առաջարկին, յայտնելով թէ այս և նմանօրինակ առաջարկներ կրնան քայլ առ քայլ Պալամէնտի մերձեցուն լինիլ, և յիշեցնելով վերջին նստին մէջ ընդունուած քանաձեւն, եզրակացուց թէ Վարչութիւնը դարտաւոր էր անոր համեմատ հարկ եղած օրինական հրահանգը տալ անմիջապէս դաւառական առաջնորդաց։ — Մ. Մանդինեան էֆէնտի. իբր անդամ Բաղաքական ժողովոյ՝ խօսք առնելով, բացատրեց այն պատճառներ որով Վարչութիւնն հարկ դատած էր այս տեսակ առաջարկ մը բերել ժողովոյն, լուրջ նկատողութեան առնելով իրաց վիճակն եւ դարագայներ (2)։ Ապա յայտնեց թէ ըստ որում Խառն ժողովն չորեքշաբթի դումարուած էր եւ Ազգային ժողովն՝ ուրբաթ, երկու դումարմանց միջեւ մէկ օր միջոց դտնուելուն, Վարչութիւնը խոհեմութիւն համարած էր այդ մէկ օրն ալ յետաձգել դաւառաց առաջնորդներուն զրկուելիք հրահանգը, եւ Ազգային ժողովոյ որոշումը խել։ — Յ. Թորոսեան էֆէնտի. Զեմ ուզեր խօսիլ այժմ Վարչութեան բերած առաջարկին վրայ, դի անշուշտ նա ալ իւր պատճառներն ունեցած լինելու է այս տեսակ կարծիք մը յայտնելու համար, այլ խօսքս ամփոփելով 1884ի ընտրական եղանակին վրայ, զոր ընդունելու տրամադիր կ'երեւի ժողովս, կը նկատեմ թէ այդ եղանակն երկու մաս ունի, նախ՝ Համագումար ժողովոյ վերաբերեալ գործողութեանց մասն, և երկրորդ Ազգային ժողովոյ վերաբերեալ մասն։ արդ, որովհետեւ նիւթապէս ժամանակ կը պակսի Համագումար ժողով դումարելու, հետեւապէս թերի գործողութիւն մը կատարած պիտի լինինք, եթէ միմիայն Ազգ. ժողովը իրեն պատկանեալ մասը գործադրէ։ Ուստի, հարկ է մեզ մասնակցիլ այնպիսի եղանակաւ մը որ միջին ճանբայ մը ցոյց տայ։ Այս նպատակաւ, ես կ'առաջարկեմ որ Համագումար ժողովոյ պատրաստած ցանկը նոյնութեամբ ընդունելով, Ազգ. ժողովոյ եռանուն ցանկի՝ որ պակսած է հոգելոյս Ներսէս Պատրիարքի վախճանմամբ, լրացնենք նոյն եռանուն ցանկէն դուրս առաւելագոյն քուէ ստացող եպիսկոպոսին անուամբ։ — Յ. Մելքէմեան էֆէնտի. Թէ՛ Թորոսեան էֆէնտիի առաջարկին և թէ՛ անկից առաջ ներկայացուածները շատ բանաւոր կրնան համարուիլ, բայց ներեցէք ինձ դիտել տալ թէ չատ սխալ ուղղութեան մը մէջ է մեր վիճաբանութիւնը։ Եթէ նախ վարչութեան դրսի վրայ կարծիք յայտնելու և ապա խնդրոյն վիճաբանութեան անցնելու դրութիւնն ընդունինք, խնդիրն իւր բնական ճանբուն մէջ դրած կը լինինք։

Արդ, առաջին կէտին վրայ խօսելով, ես կը կարծեմ թէ որովհետեւ անցեալ անգամ չկրցինք որոշել ընտրութեան եղանակն, վարչութիւնը չփոխած է և սոյն համար է որ առաջարկի ձեւով իւր կարծիքը կը բերէ մեզ, սակայն նա պարտաւոր էր անմիջապէս հարկ եղած հրահանգը տալ դաւառաց առաջնորդներուն, որպէս զի մի՛ դուցէ մասնակցողներ գտնուին, և ապա կրնար իւր կարծիքն ու դիտողութիւնքը բերել։ Մինչեւ որ ընտրութեան եղանակն որոշենք, չենք կրնար նկատողութեան առնուլ այս գիրը, և պիտի ըսեմ իսկ թէ Վարչութիւնը քիչ մը չատ առաջ գացեր է մեզի ընտրելիներ ցոյց տալով, նա մանաւանդ որ Վարչութեան դրսի մէջ Պալաժէնիայի տրամադրութեանց հետ հաշտեցնելու եղանակ մ'ալ չէր մտածեր։

Մերեէմդուլի էֆէնտիէն յետոյ, խօսք առին՝ Մ. Ճանբէան էֆէնտի՝ որ պաշտպանեց Վարչութեան առաջարկն, որ մասամբ կը համապատասխանէր նախորդ նստի մէջ իւր առաջարկած դրութեան, Մ. Մելքէմեան էֆէնտի՝ որ դէմ խօսեցաւ Վարչութեան առաջարկին, Բ. Ղազարեան էֆէնտի՝ որ դրաճեալ առաջարկեց մերժել զայն, Ռ. Պերպերեան էֆէնտի՝ որ նոյնպէս դէմ խօսեցաւ Վարչութեան առաջարկին, դընդեռաւորարար իւր վեր առնելով սա կէտը թէ անօգուտ է անհամարելի ձեւակերպութիւն մը կատարած պիտի լինի ազգ. ժողովն, իւր քուէարկութիւնը կատարելէ յետոյ, գաւառական առաջնորդաց հրահանգ տալով որ իւր ընտրած պատգամաւորաց յընդեն իրենց փոխանորդագիրն ի Պատրիարքարան։ Ատենաբան եզրակացուց թէ հարկ չկար նոր ընտրութիւն կատարելու, և թէ քուէից առաւելութեան կարգաւ առաջին երեք ընտրելեաց անուանքն առնելով, զրիելու է ի Ս. Էջմիածին։

Այս պահուս երեսփոխանաց ոմանց առաջարկութեամբ՝ կարդացուեցաւ Տ. Մատթէոս Եպիսկոպոս Իպփրլեանի գիրն, զոր մեկնելէ առաջ յղած էր Ազգ. ժողովոյ Վսեմ. Ատենապետին։ Ն. Գերապատուութիւնն՝ իբր անդամ ատենապետաց դիւանին, կ'առաջարկէր 1884ի եղանակաւ մասնակցիլ ներկայ Կաթողիկոսական ընտրութեան։

Ուրիշ քանի մ'երեսփոխանաց թեր ու դէմ բացատրութիւններէն յետոյ քուէի դրուեցաւ Վարչութեան «առաջարկի ձեւով բերած խորհրդակցութեան արդիւնքն» որ մերժուեցաւ միաձայնութեամբ։

Ապա, ժողովը ձեռնարկեց ընտրական եղանակի զրուցման, որոյ մասին ընդ բաւականին կարծեաց փոխանակութիւնք եղած լինելով թէ՝ անցեալ և թէ ներկայ նստին մէջ, ատենապետ էֆէնտի քուէի դրաւ Ատենապետաց դիւանի կողմէ անցեալ նստին ներկայացեալ բանաձեւն՝ որ կառաջարկէր

«Ձիշդ 1884ի եղանակաւ մասնակցիլ եւ այս անգամ կաթողիկոսական ընտրութեան»։

Այս առաջարկ ԸՆԴՈՒՆԵՑԱՒ 4 քուէի դէմ միաձայնութեամբ։

34ի ընտրական եղանակի ընդունելութենէն յետոյ, երբ դիւանի հրաւիրանքը Թորոսեան էֆէնտի ի դիր կ'առնուր իւր բանաձեւ, Զեբաշ էֆէնտի դլխել տուաւ թէ՝ ինչպէս որ կ'առաջարկուէր Ազգ. ժողովոյ եռանուն ցանկը լրացնել նոյն ցանկէն դուրս առաւելագոյն քուէ ստացող եպիսկոպոսին անուամբ, նմանապէս օրինաւոր էր համագումար ժողովոյ եօթն ընտրելեաց ցանկին եւս լրացնել վիճակաւ դուրս մնացեալ եպիսկոպոսին, այսինքն Համագումարի ութերորդ ընտրելոյն անուամբ, որ հոգելոյս Պատրիարքին վախճանմամբ կը լինէր եօթերորդ ընտրելի։

Ժողովականք մեծաւ մասամբ համամիտ դտնուելով Զեբաշ էֆէնտիի, այս յաւելմամբ պատրաստուեցաւ բանաձեւն՝ զոր կը դնենք ի տորեւ։

Գ. Նորպոռանեան էֆէնտի՝ ընդունելով հանդերձ Թորոսեան և Զեբաշ էֆէնտիներու առաջարկն, դիտել տուաւ թէ արժան էր որ Ազգ. ժողովն եռանուն ցանկին վրայէն դէմ կաթողիկոսական առաջին ընտրելոյն համար նոր քուէարկութիւն կատարէր, ըստ որում այն եկեղեցական որ անցեալ տարի ստացած է 50 քուէ՝ իբր երկրորդ ընտրելի, այս տարի կարող է՝ իբր առաջին, ստանալ 80–90 քուէ։ Այն երեսփոխանք, ըստ, որք անցեալ տարի իրենց քուէն Ներսէս Պատրիարքին տուին, կրնան այս տարի Խրիմեան Սրբազանին տալ զայնս, որով Տաճկահայոց առաջին ընտրելոյն վարկը միտ բարձրացուցած և աւելի զօրաւոր ձայն մը տուած կը լինինք նմա։ Եւ եթէ չեմ առաջարկեր որ, յարեց, Համագումար ժողովն եւս նոր ընտրութիւն կատարէ, պատճառն ա՛չ թէ յարգանաց պակասութիւն է, այլ ժամանակի բացարձակ պակասութիւն։— Յակոբ Հաճեան էֆ. կրկնեց Նորատունկեան էֆէնտիի առաջարկն, որուն դէմ խօսեցաւ Յ. Թորոսեան էֆ՝ յայտնելով թէ, ինչպէս տեսնուեցաւ անցեալ տարի էջմիածնայ մէջ կատարուած ընտրութենէն ալ, տաճկահայոց առաջին ընտրելին լոկ «բարոյական ազդեցութիւն մը» կ'ունի ընտրողաց վրայ, ըստ որում հաշուի չեն առնուիր իւր ստացած քուէներ, հետեւարար բնաւ անպատեհութիւն չկայ 34ի ցուցակին վրայ պատրաստել եռանուն ցանկն առանց նոր քուէարկութեան։ — Տ. Վահան Վարդապետ Տ. Մելոնեան. եթէ Ազգ. ժողովն նոր ընտրութիւն կատարէ, յայնժամ Համագումար ժողովն ալ իրաւունք պիտի ունենայ նոր քուէարկութիւն պահանջելու, դի գուցէ նա իւր ստացեալ տարուան երկրորդ ընտրելին առաջին ընտրելի չպիտի ընէ։— Մ. Մելքէ-Սէթեան էֆ. ծանակցեցաւ Նորատունկեան էֆէնտիի առաջարկին, յիշեցնելով ի պատասխանի Տ. Վահան վարդապետի դիտողութեան, թէ՝ Համագումար ժողովն իրաւունք չունի կրկին քուէարկութիւն պահանջելու, ըստ որում ֆալեալ ցանկ առած է նա Ազգ. ժողովոյն, որ առանց անկից դուրս ելնելու, կրնայ այս անդամ առաջին ընտրելի մը նշանակելու համար նոր քուէարկութիւն կատարել։

Ատենապետ էֆէնտի — Ատենապետաց դիւանի առաջարկը, զոր ընդունեցիք պահ մ'առաջ, նոր քուէարկութիւն կատարելու կամ չկատարելու խնդիր չունի իւր մէջ, այլ պարզապէս 1884 ի եղանակը ցոյց կուտայ։ Ուստի ժողովս երկու բան ունի ընելիք, կամ Համագումար ժողովոյ ցանկին վերայ նոր քուէարկութիւն կատարելով, երեք ընտրելի ներկայացնել, և կամ անցեալ տարուան եռանուն ցանկը լրացնել, առաւելագոյն քուէ ստացող ընտրելոյն յաւելմամբ։ Նորատունկեան և Հաճեան էֆէնտիները լաւագոյն կը համարին նոր քուէարկութիւն կատարել, իսկ մաս մ'երեսփոխանք կամաւոր կը պնդեն։ Մէկ կողմէն առաջարկուածը մեր ընտրելոյն բարոյական ազդեցութիւնն աւելցնելու վրայ է, իսկ միւս կողմէն համագումարին և Ազգ. ժողովոյ միջեւ խնդիր չյարուցանելու նպատակ, ուստի և դիւանին պարտքն է ժողովոյդ քուէին ենթարկել այս երկու կարծիքներն ալ։

Հետեւաբար Ատենապետ էֆէնտի քուէի դրաւ՝ Թորոսեան էֆէնտիի առաջարկին և երեսփոխանաց ոմանց դիտողութեանց համեմատ պատրաստեալ բարեփոխեալ հետեւեալ բանաձեւն։

(Բառայիս)

«1. Ազգային ժողովը կաթողիկոսական ընտրութեան կը մասնակցի 1884ի եղանակին համեմատ։»

«2. Համագումար ժողովոյ և Ազգ. ժողովոյ անցեալ տարուան կատարած կաթողիկոսական ընտրութիւնները նոյնութեամբ կընդունի, Համագումար ժողովոյ եօթն ընտրելեաց ցանկը լրացնելով վիճակաւ դուրս մնացող եպիսկոպոսին (1) անուամբ, եւ Ազգ. ժողովոյ ցանկն (որ պակսած է հոգելոյս Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարքի վախճանելովն) լրացնելով նոյն եռանուն ցանկէն դուրս առաւելագոյն քուէ ստացող եպիսկոպոսին(2) անուամբ։»

Այս բանաձեւ ԸՆԴՈՒՆԵՑԱՒ դասյայտարեմբ ընդդէմ 4ի ձայնից՝ որք Ազգային ժողովոյ մէջ վերստին քուէարկութիւն կատարել կուզէին։

* * *

Սոյն քուէարկութենէն յետոյ, Տ. Մելքէոեան Հայրն ի դիմաց վարչութեան խնդրեց որ Ազգ. ժողովն որոշէր գծէ այն հրահանգ զոր Կեդ. վարչութիւնը պարտի տալ ընդ հուսս գաւառական առաջնորդաց, Էջմիածնայ Ս. Սինոդն իրենց ուղղեալ ուղղակի մասնակցութեան հրաւէրին նկատմամբ։

Ատենապետ էֆէնտի, ժողովոյ միաձայն հաւանութեամբ յայտարարեց թէ «Բնականաբար Վարչութիւնը պիտի յիշեցնէ գաւառական առաջնորդներուն որ իրենց եղած հրաւէրին ի պատասխան յայտարարեն թէ իրենց օրինաւոր և միակ ներկայացուցիչ մարմինն է Կ Պոլսոյ Ազգ. ժողովն, որ մասնակցած է կաթողիկոսական ընտրութեան և թէ իրենք մասնաւոր կերպիւ մասնակցելու իրաւունք չունին»։ Եւ յաւելցուց թէ այս հրահանգին համաձայն չվարուողներն և առաջնորդ ծանր պատասխանատուութեան պիտի ենթարկի Կեդրոնին առջեւ։

Ազգ. Վարչութիւնը սոյն հրահանգն հեռագրաւ պիտի հաղորդէ անմիջապէս առ համայն առաջնորդս գաւառաց։

Ժողովոյ փակման ժամն անցած լինելով արդէն, յէջմիածին զրկելիք պատուիրակութեան խնդիրն թողուեցաւ յաջորդ նստին յորում, ըստ առաջարկութեան Տ. Եղիշէ վարդապետ Այվազեանի եւ այլ քանի մ'երեսփոխանաց, դնեցաց նստի մէջ հանդիսաւորապէս պիտի յայտարարուի սոյն նստի արդիւնքն թէ՝ Թուրքիոյ Ազգ. ժողովոյ Կաթողիկոսական երեք ընտրելիներն են՝

Ա. Ամեն. Խրիմեան Սրբազան

Բ. Գեր. Մելքիսեդեկ Եպիսկ. Մուրատեան

Գ. Գեր. Խորէն Եպիսկ. Աշըքեան

Ցաւարտ նստին Ատենապետ էֆէնտի ժողովին հաղորդեց Մշոյ առաջնորդական Գեր. փոխանորդէն առ Ազգ. ժողովն ուղղեալ հետեւեալ հեռագիրն։

«Մշոյ ամբողջ հասարակութիւնն ստուար հանրագրերով փափաք կը յայտնէ տեսնել զԽրիմեան Սրբազան Կաթողիկոսական Աթոռոյն վրայ»։

Ատեանը փակուեցաւ ի ժամ 7 1/2։

(1) Սոյն պաշտօնագիրն ստորագրած էին, ի դիմաց Կրօնական ժողովոյ Բ. Ատենապետ Տ. Սիմէոն Եպիսկ. Աչիբէրեան և Ատենադպիր Տ. Վահան Վարդապետ. ի դիմաց ի դիմաց Քաղաքական ժողովոյ Ատենապետ Սիմոն պէյ Մաքսուտեան և Ատենադպիր Ն. Այվազեան էֆէնտի։

(2) Դիւրին է ըմբռնել թէ նիստը դադրելու մօտ լինելուն, յարելով ժողովոյ որոշումն, չենք կրնար ուելի մանրամասն տեղեկութիւններ տալ եւ բոլոր առանձնաձեւութիւններն յիշել մանրամասնաբար։ Սակայն նեղելի է մեզ նախն ամբողջութեանը վրայ կատարեալ դաղափար մը տալու չափ հմտաւոր նկարագիր մ'ընել դէմ։

(1) Այսինքն Ամեն. Վահկապետեան Յարութիւն Սրբազան։

(2) Գեր. Աշըքեան Խորէն Սրբազան, Վանահայր Արմաշու։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատրիարքարանն այս օրերս չորս շրջաբերականներ կ'ուղղէ մայրաքաղաքիս Թաղ. խորհրդոց և Դաւառ. Վարչութեանց։ Այս շրջաբերականներէն երեքով յորդոր կը կարդացուի մայրաքաղաքիս ժողովրդեան, որ վտիտ ազգասիրաբար վճարել իրենց ազգային տուրքերն, ի նկատ առնելով այն անհրաժեշտ պարագայներն, որոց այժմ են թարկեալ է Կեդրոնական մասուկը, և միանգամայն իրենց տրօբ. մխիթարեն Ազգային հիւանդանոցի մէջ դատապարտեալներն ու պետական Զնտանին մէջ գտնուող դժբաղդ Հայերը։ Իսկ չորրորդ շրջաբերականաւ Պատրիարքարանն խստիւ կարգելու որ Ազգային հնութիւններ երբէք ի վաճառ չհանուին, առանց Կեդր. Վարչութենէն հրաման առնելու։ Պատրիարքարանն այս վերջին տնօրինութիւնն ընել ստիպուած է, լսելով թէ բաւական առատ քանակաւոր հնութիւններ սկսած են ծախուիլ այլ և այլ տեղեր։

Մշոյ Ազգ. Վարչութեան Խառն ժողովն գիր մը յղելով Պատրիարքարանս, կը ծանուցանէ թէ Կրիկեան Մկրտիչ վարդապետ ինքնագլուխ վանահայր հաստատուելով Մշոյ Մատնավանուց, արձակ հանձարձակ սկսած է նոյն վանուց բարեկարգութիւնը վրդովել և թեմականները կեղծել, և թէ Պատրիարքարանէն հաստատեալ նոյն վանուց բուն վանահայր Տ. Կարապետ Վ. Եսայեան Ս. Կարապետի վանքն երթալով՝ քաշուած կը կենայ։

Սղերդի Առաջն. Տեղապահ Նէվ բուլեան Յովհաննէս վարդապետ Հռոմէական կրօնաւորաց վերատին ի Սղերդ տարածուիլը ծանուցանելով, կ'առաջարկէ որ Ազգ. Պատրիարքարանն ըստ գուշական և խրատական կոնդակ մը յղէ առ ժողովուրդն՝ այդ կրօնաւորաց ընթացքին չմարուելու համար։

Էջմիածնէն մեզ կը գրեն թէ երեւանայ անցքի պատճառաւ տքսորի դատապարտեալ եօթն անձինք մեկնած են իրենց աքսորավայրերը փետր 18ին։ Ռուբէն–Զալալեան, Թովմաս Մէ-հէրեան, Հայկ Մատակեան և Իվան Տէր Զաքարեան կը ցանկան իրենց աքսորավայրն ընտրել Օտէսա քաղաքը։ Բժիշկ Լեւոն Տիդրանեան իւր կնոջ հետ կ'ուղեւորի ի Տորբատ Տիրին Դաւիանէ Մատակեան իւր ամուսնոյն՝ Հայկ Մատակեանի հետ կ'երթայ Օտէսա։ Իսկ Սրապիոն Տէր Գրիգորեանց, որ Մանկուայի համալսարանի իրաւաբանական մասի ուսանող է, իրաւունք ունի ընտրել իւր աքսորավայրն այնպիսի քաղաք մ'ուր համալսարան գտնուի։ Սակայն՝ ինչպէս ծանուցած ենք՝ հսկողութեան տակ պիտի մնան, և պետական պաշտօն երբէք չը պիտի վարեն։ Երեւանի մէջ բաղմաթիւ անձինք ոստիկանական հսկողութեան ներքեւ են։

Մեծ. Տօքթ. Ե. Շիշմանեան էֆ Տփղիսէն մայրաքաղաքս եկաւ երէկ։

Միացեալ ընկերութեանց վերջին պարահանդիսին յաջողութեան և արդիւնաւորութեան համար աշխատողմեծարոյ ազգայնոց մեջ ի գովեստ ամենայն ոյժ ի գործ դրեցին Մեծ. Տեարք Տ. Եռաւսեան, Մ. Էսաեան, Տ. Բարաղամեան, Ա. Ղանճեան, Ա. Գասվաքեան, Ս. Թաշճեան, Կ. Խումբրեան, Դ. Շամատանեան, Մ. Մանուկեան էֆէնտիներն և Ատպան Զանդ, որք մեծ հոգածութիւն և ձեռնտուութիւն ցոյց տուին և իրենց օժանդակութիւնը չի զլացան ամեն պարագայից մէջ։

Շուշիէն Նովյտ Աբաղէնէ լրագրին կը գրեն թէ Դարաբաղի թեմի կողմէ պատգամաւոր ընտրուեր է երդուեալ դատաւոր Ն. Ա. Ամիրէգեան որ Դարաբաղի հայոց կողմէ ներկայացուցիչ պիտի լինի յէջմիածին, Կաթողիկոսական ընտրութեան ժողովին մէջ։

Տփղիսի թերթերը կը ծանուցանեն թէ Պեսարապիոյ կողմէ թեմական պատգամաւոր ընտրուեր է Բէգբրոպուրկէն, իշխան Աբամէլիք–Լազարեան։

Կիւմրիոյ նահանգէն հանրագիր մը կը դանդատի տեղւոյն վանուց աշխարհական ամբոխակալի դէմ, թէ յումպաս կը վատնէ վանուց եկամուտները, և թէ մինչեւ ցարդ չէ ուզած հաստատել բնաւ մի փոքրիկ դպրոց, ուր աղջատիկ մանկունք պատուարին և ուսանին, մինչդեռ վանքն այն տարիճան կարող է, որ այս տարի նոյն տարուան 180 ոսկի ծախսելով, ուսուցչաց համար անկողիններ չենել տուեր է, որք ըստ իւրեան աւելորդ էին։

Գեր. Պատր. Տեղապահն հրահանգ ղրկեց Եէնի–դիւղի քաղաքիչ Տ. Մովսէս վարդապետի Կէօմրիւքճեանի, որ վաղն Գուրուչէշմէ երթալով՝ տեղւոյն թաղ. խորհրդոյ ընտրութեան ձեռնարկէ։

Տէր Մինասեան Վահան վարդապետ դասով մը խնդրած է Պատրիարքական Տեղապահէն, որ իւր անունը ջնջէ քարոզչական և առաջնորդական երկու ցանկերէն։

Ազգ. երեսփոխան Ազարէդեան Մարկոս էֆէնտի, որ քանի մ'ամսէ ի վեր Աշխմեան կը գտնուէր, մայրաքաղաքս վերադարձած է։

Գեր. Աղէքսանդրեան Գրիգորիս եպիսկոպոսի հայրն՝ Մուհտէսի Համբարձումեան Աղա Փափազեան վախճանեցաւ երէկ, ի հասակի 82 ամաց։

Յուղարկաւորութեան հանդէսը պիտի կատարուի վաղը, ժամը 6 1/2ին, ի Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Իւսկիւտարի։

ՄԱՍԻՍ

ՇԱԲԱԹԹԱԹԹԵՐՔ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մարտ 2

ԼԵԶՈՒՈՒԱՆԱԿԱՆ. Տարբերութիւն Տարբերութեան։

ՏԻՐԱՑՐ

ՆՈՐԱՎԷՊ. Մեծ հարուածներ մը. Օրէորդի մ'ուրուրներու տակեալ յիշատակներ (ԼԻՒՏՕՎԻԳ ՀԱՒԼԷՎԻ) Շար. և վերջ Թարգմ. Թ. ԹԷՐԶԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ. Զեռուն ե՞ զարթնումն (ԷՕՖԼՆ ՄՈՒՐՊՈՒՆ)։

ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ. Ճանապարհորդական նկատողութիւն։ ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԶՈՒՆԱԶԱՆԳ. Գերմ. էյ Ռուսիայ կոչուած։

ՔԱՂՈՒԱԾ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԼՐՈՅ. Աբարուն, Ներսէս, Աշէյան։

Վ.Ի.Պ. ՍԻՄՈՆԼԷ ԵՒ ՄԱՐԻ (ԿԶԱՎԻԷ ՏԷ ՄՈՆԹԷ ԷԼՆ) Թարգմ. — Մ. ՀՈՊԱՆԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ Վէզիրութեան ատենն տարուեցաւ Սէլանիկի նորընտիր կուսակալ Հագգը փաշայի։

Վեհ. Սուլթանին կողմէ Ֆէնէրի Պատ

Կը յիշեցնենք մեր ընթերցողաց թէ ինչպէս Անատոլուոյ երկրաշարժի զոհերուն կազմակերպ նուագահանդէսն, որ յետաձգուեցաւ անցեալ շաբթու, տեղի պիտի ունենայ վաղը, գերմանական Դեսպանատան մէջ։ Ինչպէս արդէն յայտնի է, գերմանական և աւստրիական դեսպանուհիք և սպանիական դեսպանն իրենց հովանաւորութեան ներքեւ առած են սոյն հանդէսն որ մեծ յաջողութիւն կը խոստանայ։ Ցաւալի է թէ Կ. Պոլսոյ հասարակութիւնն որ իւր մարդասիրական ըղձանաց արտայայտութիւնը չկրնար ամեն առթիւ, պիտի փութայ քաջալերել սոյն բարենպատակ հանդէսն։

Թարիգ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Հոպարթ փաշա Լոնտրայի «ՆԱՅԻՆԷՐ ՄԷՆԷՔ-ԷՆ» (ժԹ. Դար) հանդիսի մարտ ամսաթուոյն մէջ յօդուած մը հրատարակած է՝ յորում անկլօ-թրքական դաշնակցութեան մը գաղափարը կը պաշտպանէ։

Մեր թուրք պաշտօնակիցը կը յարէ թէ անգլիացի ծովակալն այդ յօդուածին մէջ կը ծաւալէ իւր բազմիցս յայտնած գաղափարը թէ՝ Թուրքիա զինու զօրութեամբ աջակցելով Անգլիոյ այս վերջինը պիտի կրնայ պատերազմ մը պատահած ժամանակ յաղթական կերպիւ դիմադրել իւր բոլոր թշնամեաց։

Տեղական թերթ մը կիմանայ թէ Կ. Պոլսոյ անգլիական նորընտիր դեսպան Սըր Էտ. Թորնթոն չպիտի մեկնի Բեգրպուրկէն, մինչև որ Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջև ծագած խնդիրը չկարգադրուի։

Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողք, ըՍպարպատի Դրան հաշուական սենեկի պաշտօնական կնքոյն, և Սպարպատ փաշայի անձնական կնքոյն կեղծերը շինելով խարդախել հեւիլներ պատրաստող քանի մ՝անձինք հարցաքննութեան ենթարկուած էին։ Կիմանամք թէ այդ խնդրոյն վերաբերեալ բոլոր թղթեր Ոճրադատ ատենին ղրկուած լինելով՝ ասոնց դատերն ի մօտոյ պիտի տեսնուին։

Կը յիշեցնենք մեր ընթերցողաց թէ ՆՈՐՏՏՍՈՑԷՆ ապահովագրական ընկերութեան Կ. Պոլսոյ գործակալութեան ներկայացուցիչներն են Տեարք ՇԻՆՏԼԷՐ և ԱՕՏՈՒԱՆՍՈՒՐ, որք պատուաւոր համբաւ մը կը վայելեն արդէն մայրաքաղաքիս առեւտրական հրապարակին վրայ։

Բերայի հանրածանօթ դրավաճառ Պ. Վէյս մեռաւ երէկ։

Թէրմէմանի Հագիգաթի մէջ կը կարդանք. «Պ. Հիրշ՝ Բ. Դրան առաջարկութեան համաձայն՝ տակաւին իւր կողմէն իրաւարար դատաւորներ ընտրած չլինելով, Բերայի և Ղալաթիոյ ակմոց մէջ արդէն այլ եւ այլ ենթադրութիւնք կը լինին։ Ոմանք կը կարծեն թէ Պ. Հիրշ թէեւ իրաւարար դատաւոր ընտրուելու արժանի քանի մ՝անձանց դիմեր է, բայց նոքա չեն ընդունիր այնպիսի դիտողութիւններ ընելով, որք նպաստաւոր չեն Պարոնին համար։ Կարծողներ ալ կան թէ Պ. Հիրշ օտար տէրութեանց պաշտպանութեան դիմելով, ձեռնուն ետ դառնալուն համար չէ կրցեր ընտրել իւր իրաւարարն։ Այս յապաղումն նպաստաւոր կարծիքներ չ'գայցներ Պ. Հիրշի դատին նկատմամբ և կրնայ նեղութիւն և բարոյապէս սուղ նստիլ, ուստի լաւ կը լինի եթէ օր մ՝առաջ արդասիրութեամբ կարգադրէ խնդիրն։»

Փարիզի Դիտութեանց և Դեղարուեստից Կաճառին մարտ 6ի նստին մէջ Պ. Շլիւմպէրկէր ժողովոյն ներկայեր է Մէջբ դաս Կ. Պոլսոյ մէկ յատակագիծն զոր պատրաստած է Տոքթ. Մորթմանն։ Այս յատակագիծ տեղագրական քարտէս մ՝է յորում, նշանակուած են Թիւզանդական թուականէն մնացած բոլոր շէնքերն։ Տոքթ. Մորթմանն մեծ և համբերատար աշխատութեամբ աւարտած է այս կարեւոր գործն որուն ձեռնարկած էր քանի մը տարիներէ ի վեր, յաղթելով բազում դժուարութեանց յորս ոչ նուազ տեղ մը կը գրաւեն նախապաշարմունք։ Այս յատակագիծ պիտի կրնայ մեծապէս օգտակար լինիլ պատմական հետազօտութիւններով զբաղող գիտնոց համար։

Սատանէթ յիշելէ յետոյ թէ այս տարի մայրաքաղաքիս մէջ ծախսուած ընկոյզներու ու կաղիններու կեղեւները բնակիչներու ու կաղիններու կեղեւները բնակիչներ ուռի մաքար և փայլուն են, կը ծանուցանէ թէ վաճառականք կալաքարի ջրով (սոտա) կը լուան եղեր այդ պտուղներն, մանաւանդ անոնց բորբոսեալներն, որպէս զի փայլ ստանան և շատ ծախուին։ Քաղաքապետութիւնն այս խարդախ միջոցն ուշադրութեան առնելով, խիստ պատուէր ներ ուղղած է ամենուրեք։

Սելանիկի պաշտօնական լրագիրն ընդարձակ յօդուածի մը մէջ կը հերքէ Կ. Պոլսոյ լրագրաց սմանց հրատարակութիւններն ի մասին Մակեդոնիոյ համալուսական շարժմանց և այսու յիշեալ գաւառին ստացած փոփոխ կացութեան։ Գաւառական թերթը կը յայտնէ թէ տեղական իշխանութիւնն հարկ եղած միջոցները ձեռք առած է արգիլելու համար օտար երկիրներէ եկող գաղտնի պատուիրակաց ձեռամբ արտագրուած շարժումներն, և ապագային մէջ արգիլելու համար գաւառին բազմաթիւ այլազան ցեղերու միչև տիրած գժտութիւնն։ Այս նպատակաւ Կ. Պոլսէն ղրկուած հրահանգաց համաձայն, ոստիկանութեան եւ ժանդարմայից թիւը բազմապատկած է եւ գոհացուցիչ կերպով կազմակերպուած է այդ մարմին։ Կեդրոնին մէջ գտնուած զօրականներ ու ոստիկաններն այլ և այլ գաւառակաց վրայ բաշխուած են, որպէս զի ի հարկին սահմանագլուխը պաշտպանեն ընդդէմ նոր յարձակման մը կամ ներքին ո՛ր եւ է անկարգութեան առաջքն առնուն։ Ոստիկանաց ամսաթոշակն 80 էն 120 ղրշ. բարձրացած է, իսկ հեծեալ ոստիկանաց ամսականն 120էն 150 ղրուշի։ Մեծ խնամով և քննութեամբ պիտի ընտրուին գաւառին ոստիկանութեան մէջ մտնել փափաքող անձինքն։ Ոստիկանաց թիւն է այժմ 1780, սպայներն ալ միասին հաշուելով։ Ասոնք ամեն օր զինուորական կրթութիւններ և մարզանքներ կը կատարեն, հսկելով միանգամայն հանրային ապահովութեան պահպանման։

Երկու օր առաջ Թարիգէն առնլով պատմեցինք Քուզկունճուք ընակեալ Աւէմ պէյ անուն հարուստ Թուրքի մը եղած սպառնալիքն և տանը պարտիզին մէջ ռումբի մը պայթիլն։ Ոստիկանութիւնն այս մասին հարկ եղած խուզարկութիւնը կատարած լինելով, ստուգած է որ ռումբ ըսուածը կաշիէ փամփուշտ մ՝է եղեր հագիւ քսան կրամի չափ վառօդ պարունակող և որ պարտիզին երկու տունկերու միայն վնասեր է։ Կատարուած քննութենէն կ'երեւի նաև թէ այս փամփուշտ փոզցէն նետուած չէ և թէ իրողութիւնը ի սկզբան պատմուածին չափ մեծ բան մը չէ։

Պէկիրատէն լուր կուտան թէ Սերպիոյ թագաւորութեան հաստատման տարեդարձին առթիւ, Միլան թագաւորը ներուն ընարէր է 700 բանտարկելոց որք տասն և հինգ ամիս առաջ պատահած ապստամբութեան մասնակցած էին։ Ապստամբապետաց միայն ներում չէ ընարհուած։ Արքայական այս որոշումն, որ անակնկալ էր, մեծ ցնծութիւն պատճառեր է ամենուրեք։

Բեգրպուրկի ֆրանսական հիւպատոս Պ. Քաթուլի՝ Հանեայի (Կրէտէ) հիւպատոս անուանած է։

Տես Սինկէրի ճշմարիտ կարի մեքենայի ծանուցումն՝ չորրորդ երես։

ՀԵՌԱԳՐԱՎՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՆՈ ՀԱՎԱՍ

(Այս առաջին հեռագիրն է)

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Լոնտրա, 10 մարտ

Գերմանացիք վերցուցին ի Քամէրուն (Արեւմտեան Աֆրիկէ) Վիքթորիա կղզւոյն մէջ, անգլիական դրօշն և անոր տեղ պարզեցին գերմանական դրօշն։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Լոնտրա, 13 մարտ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Աֆղանները կը գրաւեն գիշենէ և Ռուսերն Աքրապաթէ և Բիւլիքաթիւմէ անդին անցած են։

Թայմզ և Տեյլի Նիւզ կը հաստատեն Ռուսիոյ խաղաղասիրական ապահովութիւնները։

Պէրլին, 13 մարտ

Ուիրհէլմ կայսր, փափաքելով խաղաղութեան պահպանման, այս խնամով ինքնագիր նամակ մը ղրկեց Ռուսիոյ կայսրէ։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա, 13 Մարտ, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Ընդլ. քանսոլիտ գոյուեցաւ		97
Օսմ. » Սերի Տ. բացուեցաւ		17 1/4
» » » գոյուեցաւ		17 3/16
» » » Ա.		35 1/4
» » » Բ.		19 3/8
» » » Գ.		17 1/4
Փոխառութիւն	1877	82 1/2
Պանք Օթոման		14
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)		92 1/8
Եգիպտական միացեալ (ունիֆիտ)		66 1/8
» առանձն. (բրիմիէժիէ)		85
Տարա Պանիէ		63 1/2
Զօմանիայ (փոխառ. Բօշիլա)		34
Ունգարական պարտատոմսք	1877	—
Հոլանտական Բարիզի վրայ		25 58

Վիեննա, 13 Մարտ, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտրի վրայ	124 60
Օսմանեան երկաթուղի	23
Բարիզ, 13 Մարտ, ժամ 45 վայր. երեկոյ	
Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 % բաց	109 90
» » 3 % բաց	81 82 1/2
Օսմանեան քանսոլիտէ բացուեցաւ	17 75
» » գոյուեց. գ. կ.	18 37 1/2
Միացեալ պարտք Սերի Բ.	20
» » Գ.	17 1/2
» » Դ.	— —
Օսմանեան երկաթուղի	47 12 1/2
» Բէժիի բաժնեթուղթք	—
Պանք Օթոման	603 75
Գրէտի Լիոնէ	552 50
» Ֆոնսիէ գ. կ. Բարձրացուց 1361	25
Բանճեռոսն Լիոնի (գուբ. կար.)	—
Սուէզի ջրանցք	2085
Ռուսական 5 % 1877ի (գ. կ.)	97 1/2
Իտալական Ռանթ (գ. կ.)	97
Եգիպտական միացեալ գոց	338 75
Սպանիական (արտաքին) (գ. կ.)	—
Բրազիլիէ թիւրք	396 25
5 % Հելլենական (գ. կ.)	347 50
Զէք Լոնտրայի վրայ	25 38

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Մարտ 13, ժ. 10, վ. 30

Ֆրանս. Ռանթ, 4 1/2 %	110 15
Օսմանեան »	17 90
Եգիպտական միացեալ	342 50

ԱԶԴ

Ի Բերա, Աւետարանական Հայոց Կիրակնօրեայ ատուածային պաշտօնը կը կատարուի Հոլանտայի դեսպանատան մատան մէջ, կէս օրէն երկուք ու կէս ժամ յառաջ։

Մեծ. Բրօֆ. Յակոբոս Էֆֆէնտի ձէճիզեան պիտի քարոզէ վաղը կիւրակէ առաւօտ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

ՏՓԽԻՍ, 13 փետր.

Ներկայումս ռուսահայ ժողովրդեան խօսակցութեան և ցաւի առարկան միմիայն ուսումնարանական խնդիրն է։ Այդ մասին խօսում և ցաւում է թէ՛ զարգացած դասը, թէ՛ վաճառականը, թէ՛ հոգեւորականը և թէ՛ արհեստաւորը և գիւղացին։ Ամենը հեռաբրբռվում են, ամենքը վիճում են, ամենքը բողոքում են, ամենքը զղջած են, ամենքը տժգոհ են։— Եւ միթէ զարմանալի է։ Ինչ ժամանակ է այս։ Ի՞նչ դրութիւն է այս։ Ի՞նչ կեանք է այս։ Լուսաւորութեան սուրբ տաճարները պիտի փակուին։ Միթէ պատմութիւնը այսպիսի օրինակները կը՞կրկնէ՞։ Այսօր իւր սրդեռ ուսում առնելու գաղափարով երդուող հայ մարդը պատրաստ է ամեն բան տալու և առնելու՝ այս «բաժակից» անցնելու համար։ բայց հանգամանքները ծանր են, դրութիւնները շատ դժուարին։— Բարձրագոյն շրջաններից բղխած հրամանը շարունակում է գործեան հանգոյց լինել մեր կեանքի համար։— Ժողովուրդը ապշած է։ Հասկացող դասը իւր չորս կողմի ծանր հանգամանքները գիտէ։ Իմացէք և այս որ մեր ճրագման պառուտախօսութեան մէջ կայ և վախկոտութեան մի նշանաւոր մաս։ Ամոթանք չէ՞ այս...։ Սինոդը անելանելի դրութեան մէջ է։ Էջմիածնից տխուր լուրեր եմ ստանում։ Սինոդականներից շատերի անհանգիստ ուղեղը աքսում է։ Լսում եմ որ Սինոդականները սկզբում համաձայնութիւն շուտ էին կայացնում։ Սակայն վերջին տեղեկութիւնները աւելի տխրալի են։— Սինոդը միշտ պնդում էր և պնդում է որ Կամսարիկոսին է պատանում ուսումնարանը,— բայց պահանջը միշտ պահանջ է։ Երկու շաբաթից մի քանի օրերը արդէն անցան, սակայն մինչեւ անդամ մեր առաջնորդներից մի քանի հաստատորները դեռ իրանց ստացած հեռագրների մասին տեղեկութիւն էլ չեն տուել Սինոդին։ Եւ միթէ զարմանալի է, եթէ վաղը մի մեծ խայտառակութիւն դուրս գայ, որ մեկը միւսին արածին անտեղեակ լինի։— Սինոդականները լաւ հասկացել են որ ուսումնարանները յանձնելով՝ իրանք մի շատ-շատ մեծ սխալ արած կը լինին և իրաւամբ կ'արժանանան ազգի բողոքին և թուք ու մուրին։ Այս կէտում զղջալ են Սինոդականները։ Զգալ են և այն կէտում, որ իրանք իրանց ձեռքով ուսումնարանները չէն յանձներ։— Առ այժմ շատերը գոչում են, և Սինոդականներից շատերը այն կարծիքին են, որ այս չարիքներից ամենավտանգաւորը՝ որ կառավարութիւնը ինքը ոյժով փակէ ուսումնարանները։— Եւ այդ աւելի ցանկալին է։— Մի առ ժամանակ թող գոցուին հայ ժողովրդեան մնաւոր կեանքի այս հնոցները, հայ մանկտին մի առ ժամանակ այս դարում խաւարի մէջ մնայ, թող ժողովրդեան յառաջադէմ ձգտումները փչրուին, թող եւրոպական լուսաւորութեան անունով երդւող նախարարութիւնները՝ մի առ ժամանակ բռնութեան լուծը դնեն անտանելի կառավարիչների ձեռքով հայ ժողովրդեան թշուառութեան մէջ կոչտացած պարանոցի վրայ,— բայց և այնպէս ընդդէմ է խղճի, խելքի, գիտութեան, ճշմարտութեան, որ մենք մեր ձեռքով մեր հազիւ մեզ պարունակող տան դռները բաց անենք օտարի առաջ, նոցա համար՝ որ օտարը գայ մեզ մեր բնիկ տնից և տեղից դուրս հալածի, ծիծաղի մեր սրբութեան և սեփհականութեան վրայ, թքի մեր սիրածի վրայ, և հայ ժողովրդեան՝ առանց այս էլ ծանր հարկերով, դատարկ դրպանից արտասուք թափել տալով հանի վերջին կոպէկներ՝ մեզ դէմ դնելու համար...։ Ո՛չ, թող ստիպեն այդ անելու, բայց կամաւոր այդ անելը անկարելի է։— Դուցէ թէ ոյժով շատ բան պէտք է անել կառավարութիւնը, դուցէ թէ զանազան անխելք կառավարիչների սուտ և լիրբ զրպարտութիւնները տեղիք պիտի տան Պետերբուրգի մէջ թագաւոր—կայսրին անդիտակցաբար խարուելու և իւր հաւատարիմ հպատակների վերաբերեալ շատ ծանր հրամաններ ստորագրելու,— սակայն այդ բոլորը դուրս է մեր կեանքի շրջանակից։ Այս դէպքում ամենամեծ ճշմարտութիւնը չեմ կարող չ'կրկնել։ Ռուս կառավարութեան և երկրի ամենամեծ թշնամիքը հենց նոյն իսկ իրանք անպիտան կառավարիչներն են, որոնք օգուտ քաղելով իրաւունքից, ճնշում և անպատվում են ժողովրդին։ Դոցա մէջ պէտք է փնտռել կայսրութեան հաստատութիւնը խախտողներին, և ոչ թէ հայ ուսումնարանի, անմեղ աքսորեալների, լեհացի երիտասարդութեան և այլ շրջանների մէջ։— Սակայն հեռու չը գնանք։— Դառնանք հարցին։— Սուքիաս Սրբազանը Պետերբուրգից տխուր տեղեկութիւններ է հաղորդում։— Սուքիասի մի քանի օր առաջ Սինոդին ղրկած նամակից երեւում է, որ ինքը՝ համաձայն Սինոդի կարգադրութեան միջամտելու ուսումնարանի խնդրին նախարարութեան առաջ՝ տեսնուել է Դելիանովի, Տօլստոյի և այլոց հետ, և յոյս կայ որ գործը լաւ գնայ, թէեւ ինչպէս այդ նամակից երեւում է՝ Դելիանով շատ ծանրակշիռ է համարել խնդիրը, և հայազգի նախարարը ամեն կերպ ուզեցել է համոզել ընդունելու։ այդ նամակը բաւականին սիրտ է տուել Սինոդին։ Տարաբաղդաբար Սուքիասի վերջին հեռագիրը Սինոդին ղրկած, բոլորովին յուսահատացրել է Սինոդին, ինչպէս հաստատ գիտեմ։ Սինոդականները այդ հեռագրից յետոյ բաժանուել են երկու կուսակցութեան։— Հեռագրով Սուքիաս իմացնում է Սինոդին՝ որ կայսեր կամքն է ուսումնարանները յանձնուին, և Ինչ էլ ասղէց խորհուրդ է տալէ՝ որ Սինոդը յանձնէ, պատրաստ ինչ ծանր պայմաններից պաշտ լինելու համար։— Այս ի՞նչ զարմանալի հանելուկ է։ Նամակի և հեռագրի ժամանակամիջոցը շատ փոքր է։ Ի՞նչ է պատճառը այդ մեծ զանազանութեան մեքերի մէջ։

Ա.Լ.Ա.Ն

ՀԵՏԱՔՐՔՐՄԱՆԱՐՔ ԲԱՆԵՐ

ԼՈՆՏՐԱ, 26 փետր.

Անցեալ օր երբ Լոնտրայի Օբսֆորտ փողցէն կ'անցնէի, տեսայ բազմութիւն մը արանց եւ կանանց մեծկակ դրան մը առաջեւ, ուր կը մտնէին խուռն։ Հետաքրքրութիւնս չարժելով՝ ուզեցի ես ալ ներս մտնել և ահաւասիկ տեսածներուս փոքրիկ մէկ նըկարագրութիւնը կը ղրկեմ, յուսալով որ Ա. բեռնելի ընթերցողաց բոլորովին անհաճոյ բան մը կարդալ տուած չեմ ըլլար։

Երբ սրահէն ներս մտայ, խաղը արդէն սկսած էր։ մի բաւական վայելչադէմ անգլիացի երիտասարդ բեմին վրայ կանգնած՝ կը խօսակցէր թղթէ կամ տախտակէ շինուած երեք մարդանման խրտուիլակներու հետ, որոցմէ մէկը ծեր մը, միւսը պառաւ մը, իսկ երրորդը Հոթենթոտի մը կը ներկայացնէր։ ասոնք կարգաւ կը խօսակցէին իրարու հետ և երիտասարդին կողմէն իրենց ուղղուած ամեն մէկ հարցումներուն օրինաւոր պատասխաններ կուտային, կ'երդէին, կը խնդային, իրենց բերանը բանալով ակռաներն կը ցուցնէին։ երբ զարմացած բոլորովին՝ չէի կրնար այս երեւոյթը մեկնել, բոլոր գանուողներէն մին իմացուց որ յիշեալ պարոնը որովայնախօս մ'էր, որ այս ամեն ձայները կը հանէր առանց ամենափոքրիկ նշան մը ցոյց տալու թէ՛ դէմքին և թէ՛ մարմնոյն վրայ, և թէ ոտքին ծայրը կապուած լարի մը միջոցաւ ընել կուտար այն ամեն շարժումները առլեր գտնուող խրտուիլակներուն։

Անոր յաջորդեց ուրիշ երիտասարդ մը որ առաջնոյն չափ վայելչադէմ էր և գրեթէ նոյն տարիքը ունէր՝ հեռը ունենալով 20–22 տարեկան օրիորդ մը նիհար ճերմակ դէմքով, չիկագոյն մազերով, սև շրջազգեստ մը հագած, և որպէս հարար երիտասարդը յայտնեց թէ իւր քոյրն էր։ Ցիշեալ երիտասարդը նստեցուց իւր քոյրը մի սեղանի վրայ և սկսաւ նորա աչքերը կապել սեւ թաշկինակով, միանգամայն յայտարարելով հասարակութեան թէ Օրիորդը կարող է դուշակել որ և իցէ առարկայ մը զոր ամեն ոք կ'ուզէ դպղտ նշանակել եղջիւր (իրեն)։ յանկարծ երիտասարդը թատրաբեմէն վար իջնելով սկսաւ շրջիլ հանդիսականներու մէջ՝ առաջարկելով որ ամեն մարդ ըստ հաճոյս ուզածը նշանակէ իրեն գաղտ եւ լռելեայն։ Անգլիացիք զարմանալի կերպով հետաքրքիր մարդիկ են։ ամենքն ալ ձեռքերնին զատ զատ բաներ ունին, և շատ մը ձեռքեր մէկ տեղ կ'երկրնին, զոր կարգաւ կ'առնէ երիտասարդ եղբայրը և երեսը ժողովուրդին և կռնակը քրոջը դարձած կը հարցնէ։— Այս ի՞նչ է — ժամացոյց մը — Ինչէ՞ չինուած — Ոսկիէ — Ո՞ր գործարանէն — Այս ինչ— Ի՞նչ թիւ — 15071։ Ուրիշ առարկայ մը։ — Քոյր իմ այս ի՞նչ է — Մատանի մ'է — Ինչէ՞ չինուած — Ոսկիէ — Ի՞նչ ձեւով — Օձապտոյտ, երեք օղակներէ բաղկացեալ—Վրան ի՞նչ տեսակ քար կայ — Բնաւ քար չկայ —։

Առարկայն կը փոխուի։— Այս ի՞նչ է — Փոխանակագիր մը — Որո՞ւ հրամանին — Մր. Ճէյմսի — Ո՞վ ստորագրած է — Մր. Ճ. Պրրթըն — Ի՞նչ է գումարը — 75 լիրա 17 շիլին եւ 8 բէնսի — Ի՞նչ է թիւը փոխանակագրին — 255 — Ո՞վ ընդունած է — Գրէտի Լիոնէ — ես եմ։ Գրեթէ մէկ քառորդ ժամէն աւելի կը տեւէ տեսարանը և աչքը կապուած օրիորդը հագիւ երկու անգամ կը տարանայ այցեատոմի մը և փոխանակագրի մը գրուածքը գուշակելու ատեն. ուրիշ ամեն նշանակուած իրերու գոյնը ձեւը, քանակութիւնը, թիւը, անունը կատարեալ ճշգրտութեամբ կ'արտասանէր և այս այնչափ արագութեամբ մը որ՝ կարծես թէ դասերը գոց գիտցող աշակերտ մը վարժապետին հարցումներուն կը պատասխանէր։ Մինչ ցայն վայր, այս բանը այնչափ զարմանալի չէր թուեր ինձ, այլ կը նայէի իբրև ձարտարութեամբ կարգադրուած խաղի մը վրայ։ երբ յանկարծ միաքս եկաւ թէ եւ ալ կրնայի իմ այցեատոմս ներկայացնել, զոր չդանելով վրաս դժբաղդաբար, խնդրեցի հետս գտնուող Իտալացի երիտասարդէ մը (որ թէպէտ ինծի ծանօթ՝ սակայն ինծի չափ անծանօթ էր հոն ներկայ գտնուողներուն) որպէս զի իւր այցեատոմը գաղտ նըշանակէ, ինչպէս որ ըրաւ ամենայն զգուշութեամբ։— Քոյր իմ, այս ի՞նչ է— Այցեատոմ — Որո՞ւ անուան —... Աղջիկը կատարեալ ճշգրտութեամբ արտասանեց մարդուն անունը քիչ մը կմկմալէն ետքը, որովհետեւ Իտալացիին անունը բաւական դժուարահնչիւն էր։ Սա ալ չմոռնանք ըսելու թէ այս վերջին գործողութեան ատեն մենք շատ հեռու կը գտնուէինք թատրաբեմէն։ ահա այն ատեն սկսայ զարմանալ և դեռ զարմանալու վրայ եմ, որովհետեւ չկրցի որ և իցէ մեկնութիւն մը տալ այս երեւոյթին, և մարդիկ սովորաբար կը զարմանան այն բանին վրայ զոր չեն կրնար մեկնել որ եւ իցէ կերպիւ։

Անկից ետքը եկաւ ներկայացաւ 15—16 տարեկան ուրիշ օրիորդ մը մարմնամարզի զգեստ հագած։ սա ալ իւր կարգին շատ մը զարմանալի խաղեր և շարժումներ ըրաւ կարծես թէ իւր մարմնոյն մէջ ոսկր չկար, այնպէս որ իւր ուզած ձեւն և գիրքը կուտար իւր անդամներուն։ բայց այս տեսակ խաղերը մեր կողմերն ալ անծանօթ չըլլալուն, զանց կ'առնեմ նկարագրելու։

Երբ այս օրիորդն ալ վերջացուց իւր զարմանալի կամ աւելի լաւ ասենք ասրսակելի խաղերը և շնորհալի կերպով մը բարեւելով բազմականները յետկոյս քաշուեցաւ, ահա հասարակ վառարան մը բերին դրին թատրաբեմին վրայ՝ մէջը լի կրակով և քանի մը երկաթեայ գործիքներով որք կրակին մէջ թաղուած էին։ ամեն մարդ կը խորհէր թէ ի՞նչ պիտի ընէին այս կրակով և այս գործիքներով, մէկ մ՝ալ երկայնահասակ, վոխտ և բաւական տգեղ կին մը եկաւ ներկայացաւ, հեռը ունենալով ազգաբար երիտասարդ մը, որ յայտնեց ժողովուրդին թէ սիկինը կարող էր հաց կապարը բերանը լեցնել և հրաշէկ երկաթը ղնելով կամ մերկ մարմնի վրայ քսելով մարել։ Այն ատեն կինը մօտենալով վառարանին՝ ձեռքը առաւ գործիքներէն մին, որպ մէջ հաց կապար կար, ամենուն աչքին առջև վագցուց հեղուկը ուրիշ երկաթեայ փոքր շերեփի մը մէջ և զայն բերանը տարաւ ապուր ուտելու ձեւով։ հաց կապարը բերանը լեցնելու ատեն արդարև կինը բերանը այրող մարդու մը թեթև նշանները ցոյց տուաւ, սակայն քանի մը վայրկեան ետքը, հանդարտութեամբ և զուարթութեամբ դուրս հանեց երկու կոտր պաղած և ակռաներուն տակ տափակցած կապարներ, զորս ղրկեց հասարակութեան ընելու և որք դեռ բաւական տաք էին։ յետոյ ձեռքը առաւ ծայրը կրակ կարած ուրիշ երկաթեայ գաւազան մը և սկսաւ ըլել երկաթին կարմիր կարած ծայրը, և զայն բաւական մարելէն ետքը՝ ջուրը խոթեց ապա, ցուցուցնելու համար թէ առ աչօք տես մը չէր։ և արդարև ջուրը սկսաւ չառաչմամբ թանձր շոգի արձակել դէպ ի վեր։ Հետզհետէ առաւ կրակ կարած երկաթեայ թի մը և փոքր գլան մը՝ որոց առաջինը իւր մերկ թեւին վրայ քսելով, իսկ երկրորդը բոպիկ ոտքին տակ գլորելով մարեց, և ապա ըստ կարգին երկուքն ալ ջուրը խոթելով ապացուցուց նոցա տաքութիւնը, և վարագոյրը իջաւ։

Այդ միջոցին դերասաններէն մին բազմականաց սրահը անցնելով սկսաւ անոնց ներկայացուցել սրահին ալ կողմը բարձր դիրքի մը մէջ կարգաւ շարուած այլ և այլ տեսակ մարդիկը։ առաջինն էր մի երկայնահասակ երիտասարդ՝ զինուորական հագուստով, որոյ հասակին համար ըսին թէ 8 ոտք 3 մատ և 6 դիւմ էր, որ գրեթէ 2 մէթր և 35 սանթիմէթրոյի չափ կ'ընէ։ իւր հասակին արտասովոր երկայնութեան հակառակ, երիտասարդը չունէր սակայն այլանդակ տեսք մը։ բաւական շնորհալի էր և վայելչակազմ, բայց երբ յոտս կայնէր, միջին հասակ ունեցող մարդի նորա թեւերուն տակ կը մնային։ Երկայնահասակ երիտասարդին ալ կողմը սեղան մը վրայ նստած էր մի գաճաճ, որոյ երկայնութեան համար ըսուեցաւ թէ 32 մատ էր, որ գրեթէ 80 սանթիմէթրոյի չափ կ'ընէ։ գաճաճը չունէր գեղեցիկ դէմք մը, այլ հագուած էր բաւական չքեղութեամբ, գլխուն մազերը լաւ կերբսլով յարդարուած էին, և կուրծքը բաց բաճկոն մը ցոյց կուտար երեք ոսկի կոճակով շապիկը և վայելչապէս դրուած վզկապը։ մարդ չէր կարող հիացումը և ծիծաղը զսպել երբ սոյն գաճաճը բերին կայնեցուցին առընթեր երկայնահասակին, որոյ կրծի գրպաններուն գլուխը հասցնելու համար շատ բան կը պակսէր խեղճ գաճաճին, որ այդ միջոցին կը խնդար իւր նմաններուն յատուկ եղած գձուձ ժպիտով մը։

Գաճաճին ոչ կողմը մի այլ աթոռի վրայ տեղաւորած էին մարդու կոտորակ մը, այսպէս ըսելու համար։ Սա՝ վայելչակազմ գլուխ, լուրջ և խոհուն դէմք մը անոյշ նայուածք մը ունեցող երիտասարդի մը մէկ մասն էր որուն կը պակսէին երկու ձեռքեր դաստակէն ի վայր և երկու ազդրեր հանդերձ սրունքներով և ոտքերով։ գրեթէ փորին վրայ դրուած էր գինքը պարունակելու չափ փոքր աթոռակի մը վրայ, սակայն կ'երեւէր խիստ առողջ և խելացի պատասխաններ կուտար անոնց որք իրեն բան մը կը հարցնէին։

Գիտելով գլխուն օրինաւոր կազմութիւնը և ուրիշ մասերուն անկատարութիւնը, մանաւանդ կուրծքին և փորին և թեւերուն փոքրութիւնը, այլ յայլմէ կ'ելլար մարդ։ այս մարդկային կոտորակին համար ըսուեցաւ թէ ի մարդ այսպէս ծնած էր։

Նորա աջ կողմը նստած տեսանք երկու խոշոր քոյրեր իրարու շատ նմանող, երկուքն ալ մինչեւն ձեւով մերկապարանոց շրջազգեստ հագած հասարակ կերպասէ։ օրիորդներուն դէմքը և գլուխը բաւական վայելչակազմ էր և գեղեցիկ, սակայն իրենց ամբողջ մարմինը այնչափ դէր, այնչափ դէր էր որ երկու մասկոյտ բլուրներ կրնայիր ըսել։ Ասոնցմէ մին երեց, իսկ միւսը կրտսեր քոյր էր՝ ըստ ծին նայելով, բայց ո՞րն էր աւելի դէրը, ելրէ՞ցը թէ կրտսերը, շատ դժուար էր որոշելը իրենց լանջքը որ շրջազգեստին վրայէն կը տեսնուէր այնչափ խոշորութիւն ունենալ կը թուէր որչափ կրնայ ունենալ մեր Տաճկաստանի ամենէն երեւելի խոյերուն դմակը։ կրտնակներին ալ այնչափ հաստ և այնչափ ալանդակ էր որչափ կուրծքերնին։ մնացած մասերը միւնոյն համեմատութեամբ կը թողուին ընթերցողաց երեւակայել, օրիորդները կարգուած չէին ինչպէս որ յայտարարեցին և կարծեմ այսուհետեւ ալ կարգուելու նպատակ մը չէին կրնար ունենալ որչափ որ այն տարիքը դեռ անցուցած չէին։ Այդ միջոցին թատրաբեմին վարագոյրը բացուելով ի հանդէս եկաւ ամերիկացի խաբչիկ գաղանազուսպ մը երկթեայ բաւական մեծ արգելանոցի մը մէջ հինգ կատաղի վագրերով, որք թէպէտ մեմուալով և ակռանին կճրտելով մարդուն վրայ յարձակելու պէս կ'ընէին սակայն միշտ կը հնազանդէին և և ուզածն ամեն շարժումները կ'ընէին։ նորա սուր նայուածքներուն և խարազանի թեթեւ հարուածներուն ազդեցութեանը տակ։ Սրահին ուրիշ մէկ անկիւնը ասոր ալ յաջորդեց ուրիշ տեսարան մը որ թէպէտ բաւական հետաքրքրաշարժ, սակայն դժուար էր տեսնել բազմութեան մէջէն։ այսչափ միայն կրցինք նշմարել որ սա ալ կնոջ մը կոտորակ էր, նման միւս թերի երեւոյթներուն, սա տարբերութեամբ որ սորա երկու թեւերը ամբողջ էին, միայն փորին վրայ էր գրուած վերէն վար չուանով կախ տախտակի մը վրայ, իբր գաճէ չինուած կիսարձան մը։ Կինը կամ կնոջ կոտորակը առողջ էր և կայտառ, և զուարթադէմ կը պատասխաներ այն ամեն հարցումներուն որ իրեն կ'ուղղուէին։

Այլուր թաղոյն կին մը խիստ հետաքրքրաշարժ խաղեր ըրաւ երեք մեծկակ օձերով՝ որք եթէ չեմ սխալիր պոա ըսուած Ամերիկէի ամենէն վտանգաւոր օձերէն էին, վրանին սեւագոյն, փորերնին գորշ այլ միշտ խատուտիկ և գեղեցիկ պիսակներով զարդարուած։ կինը ամեն անգամ գոց սնտուկ մը կը բանար և անոր մէջէն գօտի մը դուրս հանելու պէս օձերէն մէկը դուրս կը հանէր և զայն թեւերուն, վզին և մէջքին փաթթելով ատեն մը խաղալէն ետքը, մէկ կողմ թողուր (ուր կը կենար օձը անշարժ), միւսը

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ
287 միլիոն ֆրանք

ԼԱՆԻԵՐՔ

Ապահովագրեալք միայն տէր են երաշխաւորեալ դրամագլխոյն և ընկերութեան բոլոր շահերուն

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՏՆՕՐԷՆ
Ա. Հ. ՄՐԼՅՑ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ԿԱԼԱԹԱ, ՀԱԼՍՃԵԱՆ ԽԱՆ

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԳԷՐԻ

Էլէք պաթալ քեաղատը թօփ իւչ եիւզ պէհէր թօփը եիւզ կէթմիշ ղրուշ։
Էլէք խթանպօր քեաղատը, թօփ իքի եիւզ պէհէր թօփու եիւզ օթուզ ղրուշ։
Ցարբէյի ասկէրիյէ մախսուսատը իւչունն Սէրասքիրատէ անպարբնա լիզումի օլուպ մէվգիի միւնագասայա գօնուլան պալատէ մուրագդամ իքի գալէմ քեաղղտ ֆիյաթը մուրագդամալէրի իլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ մնատը բումինն օն իքինճի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասատը պիլ իճրա մէղբիր կիւնտէ գարարը գաթ՝իսի վիրիլէճէկինտէն իթա խմէկէ թալիպ վէ օն իւչինճի չարշէնպիհ կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէնղիրինէ բաղիպ պուլունանէրին մագամը սէրասկէրի լէվազիմատը ուսմամիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

28 շուպաթ 1300 — 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԳԷՐԻ

Նիզամիյէ էրզադ անպարը իչուն միւպայեա օլունճաղը էվվելէճէ իլան դէլէնմիշ օլան եէթմիշ իքի պին գըեէյի ճէտիտ Կիրիտին Բէթիմա սապանունուն չէրայիթի մուդարբէրէ վէ մէմհուր Նիմուսէսինէ թէվֆիգէն պէհէր գըեէյի ճէտիտի իւչ զուրուշ օն փարայա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, մարար բումինն այթրնճը չարշէնպիհ կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն վէ եէտինճի բէնճէնպիհ կիւնիւ տաքսի թէգարրիւր իտէն ֆիյաթընտան եիւզտէ պէշ թէնղիլի գապուլ օլունճաղընտան իմատա թալիպ օլանլարըն լէվազիմատը ուսմամիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

12 շուպաթ 1300 — 2—3

ՇՈՒՇԱՆԻԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱՆԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Մարսէլիայ և Բօրիւ գիւղ-կանոնաւորապէս բանող
Ամսուն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յատկիայ շոգենաւն է Ռ.-ի, որ պիտի մեկնի Մարսիլիայէն մարտ 11ին և Կ. Պոլսէն մարտ 18ին։
Մարսիլիա երթալիք յատաջիկայ շոգենաւն է Անդուլ։
Ուղղուիլ և տարի ուղեւորութիւն նաւագոյնքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆՈՒԹ ԲԸՊՈՒԼ
Մովհանէ փողոց, թիւ 141

ՄՈՍ
ՇՈՒՇԱՆԻԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերբուլէ և Մէնտէրէսէնտ գիւղ բանող շոգենաւատ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանդուս	4200	Օսարիս	3000
Ֆէրոս	4000	Դէրբիա	3000
Օսմանի	4000	Բէրա	3000
Սէսոստրիս	3250	Ադանդիզ	1700
Թիպս	3250	Լոդիս	800
Մակսաբա	3250	Օրնիտա	800
Մարիսթիա	3250	Սէսիլ	700

Բէրա շոգենաւ, նաւապետ Ֆորէսսարը, Լիվերբուլէն ատտ հասաւ ընդհանուր վաճառքով։
Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճանապարհորդներու համար
Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ և ԸՆԿ.
Մէյսանտրը փողոց, Պոլիս
Տնօրէնութիւն, Լիվերբուլ
ՀԻՑՄԷ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
Հ. Հէյրի Ռորոն Լիվերբուլ

ՇՈՒՇԱՆԻԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Մարսէլիայ և Բօրիւ գիւղ-կանոնաւորապէս բանող
ՇՈՒՇԱՆԻԿ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պըքա
Աբարատա	2,500	Դանիէլս
Աղքատիա	2,500	Քրուիշանք
Լաքոնիա	2,500	Ուիլքա
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Բուլգարիա	2,800	Ֆոթիրթիլ

Մասէտոնիա շոգենաւն ամսոյս 20ին շաբաթ օր Պաթումէն ատտ պիտի վերադառնայ և Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի։
Ռումելիա շոգենաւն ամսոյս 10ին Լիվերբուլէն ատտ պիտի կանգնի և անմիջապէս վերադարձ Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի։
Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։
Ամեն գիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։
Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱՔԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՆՈՐՏՏԱՑՔԷ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ԱՂԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԻՀԱՄԳՈՒՐԿ
Յիշեալ ընկերութիւնն հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ տուներ, կարասիներ, իրանութիւններ և ապրանքներ յոյժ շահաւէտ պայմաններով, միջնորդութեամբ իւր ընդհանուր գործակալութեան։
ՇԻՆՏԼԷՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒՌԱՏՈՒՐ
ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱԲՈՒ, ՀԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅԻ
ՍԻՆԿԷՐԻ

ԸՆՏԱՆԵԱՅ ՀԱՄԱՐ
ԿԱՐ ԿԱՐԱՂՈՅ ՀԱՄԱՐ
ԴԵՐԶԱԿԱՅ ՀԱՄԱՐ
ԿՕՇԿԱԿԱՐԱՅ ՀԱՄԱՐ
ԹԱՄԲԱԳՈՐԾԱՅ ՀԱՄԱՐ
ՓԵՂՈՒՐԱԳՈՐԾԱՅ ՀԱՄԱՐ
ԿԱԶՄԱՐԱՐԱՅ ՀԱՄԱՐ
ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԱՏԵՍԱՅ ՀԱՄԱՐ
Գործարանին այս նշանով
THE SINGER MFG. CO. N. Y. TRADE MARK
Կը գտնուին միմիայն ՍԻՆԿԷՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅԻՑ մթերանոցները
ԿԱԼԱԹԱ, Կալանի խան 2
ՊՈԼԻՍ, Մահմուտ փաշա, 90
ԲԵՐԱ, Սիրէ տր Բէրա 12
Ներկայացուցիչ Կ. ՆԻՆՏԼԻՆԿԻՐ
Ուրիշ ոչ է տեղ գտնուածները Սինկէրի ճշմարիտ մեքենայից նմանութիւններ են
ՋՐԻ ՓՈՐՁԵՐ — ՋՐԻ ԱՇԿԵՐՏՈՒԹԻՒՆ
Շաբթէ շաբաթ վճարելու դիւրութիւն

ՕՍՊՕՐՆԻ ՅՈՐԵՆ ՀՆՁՈՂ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵԲԵՆԱՅՆ

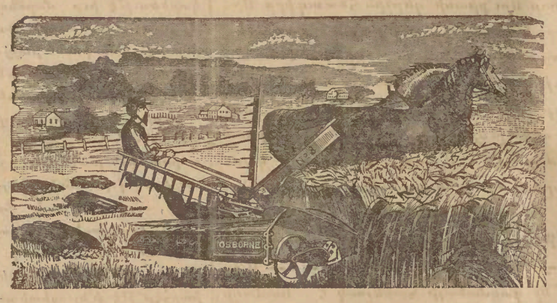

Օրը 38,000 քառակուսի կանգուն օսպինքն 53 պէտիկ հնձէ, ծանրը թիւնն է 280 օվսոյ Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր գործակատար Մկրտիչ և Յովհաննէս Մուրատեան եղբայր Կալաթա Եօրխանճը լար ճատասէսի թիւ 70 և Պոլիս, Ֆինճանճըլար Եօղուշը, Եուսուֆեան խանի դիմաց թիւ 22։

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՐԱՍԵԱՑ
587, Մեծ փողոց Բերայի, ի թէքքէ, մզկիթին դիմաց, 587
Պ. Տիմիթրիոս Մթամի, տէր վերոյգրեալ Մթերանոցին, պատիւ ունի յայտնելու հասարակութեան և իւր բարեկամներուն մէջ կը գտնուին մեծ քանակութեամբ ամենագեղեցիկ և կոտրտելիապէս հաստատուն կարասիներ, ինչպէս Հայելեաւոր դարձանք, Ճաղարակ և դրամի սեղաններ, Ամէն տեսակ լուսացարդներ (լամպա), Զանազան յեղերով սրուներ, Հանգստարան բազմոցներ, եւն, եւն։
Այս ամէն կարասիներն ի վաճառ հանուած են
ԶԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ
Վաճառատունս նոյնպէս յոյժ աժան գներով ամեն տեսակ կարասիներ կը չինէ յանձնարարակաւոր։

Ա. Յ. ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԵՐԱՇԽԵՏՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ
Գալաթա, Թիւնէլի քով, թիւ 28
Վաճառատունս մէջ կը գտնուին Գաղղիոյ և Գերմանիոյ հմտաւոր գործարանաց ընտրելագոյն Դաշտէրներ անմրցելի աժան գներով և ամեն տեսակ երաժշտական գործիքներ, նաեւ խառի ու սիկառի ընտիր թղթեր և սալոնի յատկացեալ լուցկի, որոց մասին եւս կը խոստանայ զոհացնել իւր յաճախորդներն։
Վաճառատունս պատրաստ է նաեւ վերոյ նշանակեալ ապրանաց վրայ յանձնարարութիւններ ընդունիլ և արագ գործադրել կարի զոհացուցիչ պայմաններով։ 24—40

ԻԼԱՆ

ԽԱՋԻՆԷԻ ԽԱՍՊԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Երզադ անպարը իլիւն ալընճաղ ձէնովա բիրինճիին միւնագասունա իւչ եիւզ պիր սէնէի մարիէսի մարարընն տէօրտիւնճի թարար իրմէսի կիւնիւ պաշչանաճաղընտան իմատա թալիպ օլանրարն եէվմի մէգրիբէ խազիէի խասասի շահանէտ պուլունմարը իլան օլունուր։
ֆի 27 շուպաթ սէնէ 300 — 3—3

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԿՐԱԿԱՐԱՆԱՅ ԵՒ ԾԽՆԵԼՈՒԶԻ ԽՈՂՈՎԱԿԱՅ
Միակ մթերանոց Վիէննայի Ռիւտ կէպիւրք վաճառատան կրակարանաց
ԱՏԱՂԱԶԱԳՈՐԾԻ ԵՒ ՀԻՄՈՆԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ
ՀԷՆՐԻԿ ԼԱՆԺ
24, Բէրշէմպէ—Բազար, Գալաթիա
ՊԱՂՆՁԷ, ՁՈՒԼԱԾՈՅ ԵՒ ԾԵՏՈՒԱԾ ԵՐԿԱԹԷ
ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԽՈՀԱՆՈՅԻ ԳՈՐԾԵԱՅ
ՆՈՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱՆՈՅ
ԽՈՀԱՆՈՅԻ ԶՄԻՆԷԻՆԵՐ
ԴԱՆԱԿ ԵՒ ԵՐԿԱԹԷՆԼԻՆ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾԻՔ
ՀԻԼԱՆԱԿ ԴՈՒՌՆԵՑԵԱԿ ԳՈՐԾԻՔ

Le véritable Papier JOB
est blanc nature, fin, régulier et résistant, qualités depuis longtemps reconnues par tous les bons fumeurs de cigarettes. Pour vous le procurer, veuillez vous adresser dans toutes les maisons sérieuses, honnêtes de votre ville qui vendent les papiers à fumer.
Je ne fabrique uniquement que cette marque dont la couverture porte à l'intérieur la signature qui est faite comme ci-contre :
J. Bardou
Ne pas confondre les cahiers signés ainsi avec des marques nouvelles qui pourraient vous être offertes.

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ
ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ
1885 ՄԱՐՏ 1 ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՐՏ 31

Վոսֆորէն Էլլնող շրջենաւերը

1 —	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէշիւք. Թարապ. Եէնիքէ. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպ. Ամրավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
1 —	Ամրավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
1 —	Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապաթ.
1 45	Պէյդ. Բաշչավ. Ր. Բ. Մահ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գամտա. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյ. Գուզ.
2 —	Եէնիմ. Մէզարպուն. Պէշիւք. Թարապ. Եէնիքէ. Սիրէն. Պայանճը. Ր. Հիսար Պէպ. Ամրավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք
2 15	Պավանդեր Մէզարպ. Պէշիւք. Թար. Պէյդ. Բաշչավ. Գանդը. Ա. Հիսար Գամտա. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապաթ.
3 —	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէշիւք. Թարապ. Եէնիքէ. Միրկ. Պայանճը. Ր. Հիսար Պէպէք Ամրավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք
4 15	Պէյդ. Բաշչավ. Գանդրան Ա. Հիսար Գամտալ. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիք.
4 30	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէշիւք. Թարապ. Եէնիքէ. Սիրէն. Միրկ. Պայանճ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամրավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
5 30	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէշիւք. Թարապ. Եէնիքէ. Սիրէն. Միրկ. Պայանճ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամրավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
6 30	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէշիւք. Թարապ. Պէյդ. Բաշչավ. Եէնիքէ. Միրկ. Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գամտ. Ամրավ. Զէնկէլ. Պէյլէր. Օրթաք. Գուզ. Պէշիք. Իսկ.
7 45	Ա. Գավ. Եէնիմ. Մէզարպ. Պէշիւքտէրէ Թարապ. Եէնիքէ. Սիրէն. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամրավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
8 45	Պէյշիւք. Թարապ. Պէյդ. Բաշչավ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գամտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլէր. Գուզկ. Իսկ.
9 —	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէշիւք. Թարապ. Եէնիքէ. Սիրէն. Պայանճը. Ր. Հիսար Պէպէք Ամրավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
10 —	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէշիւք. Թարապ. Եէնիքէ. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպ. Ամրավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք:

Կոստանդնուպոլսէն Դէպի Ղրիմ

1 45	Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամրավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիքէ. Թարապ. Պէշիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
3 —	Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամրավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պայանճ. Սիրէն. Եէնիքէ. Թարապ. Պէշիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
3 —	Իսկ. Գուզկ. Պէյլէր. Զէնկէլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Ր. Բ. Մահ. Բաշչավ. Պէյդ.
3 15	Գապաթ. Իսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյ. Զէնկէլ. Ամրավ. Գանտ. Ա. Ա. Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիքէ. Բաշչավ. Պէյդ. Թարապ. Պէշիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
4 15	Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամրավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիքէ. Թարապ. Պէշիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
5 15	Գապաթ. Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամրավ. Պէպ. Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիքէ. Թարապ. Պէշիւք. Մէզարպ. Եէնիմ. Ր. և Ա. Գալ.
6 45	Իսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Զէնկէլ. Ամրավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար. Գանլըճ. Միրկ. Եէնիքէ. Թարապ. Պէշիւք.
8 15	Պէշիք. Օրթաք. Ամրավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիքէ. Թարապ. Պէշ. Մէզարպ. Եէնիմ.
9 30	Պէշիք. Օրթաք. Գուրու. Ամրավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիքէ. Թարապ. Պէշիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
10 —	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլէր. Զէնկէլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Ր. Բ. Մահ. Բաշչավ. Պէյդ. Թարապ. Մէզարպ. Ր. և Ա. Գալաթա
10 15	Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամրավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պայանճ. Սիրէն. Եէնիքէ. Թարապ. Պէշիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 —	Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամրավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիքէ. Թարապ. Պէշիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 —	Գուզկ. Պէյլէր. Զէնկէլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Բաշչավ. Պէյդ.
11 30	Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Զէնկէլ. Վանիք.
12 —	Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամրավ.

ԱՐԵՒԵԼՅԱՆ — ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ
ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒԶԻՒՔ—ՋԷՔՄԷՋԷ
Սկսեալ ի 1 Մարտէ (Ն. Տ.) 1885, մինչեւ յնսր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒԶԻՒՔ—ՋԷՔՄԷՋԷ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	60	62
	Առաւօտ											Իրիկուն										
Կ. Պոլիս	6 48	7 45	7 42	8 14	8 43	9 12	9 42	10 20	10 39	11 47	11 49	12 55	1 31	2 31	3 2	3 40	4 15	4 44	5 23	5 44	6 3	6 30
Գում-գարա	6 28	7 27	7 53	8 25	8 54	9 23	9 53	10 30	10 49	11 28	12 —	1 6	1 42	2 41	3 13	3 51	4 26	4 55	5 34	5 54	6 13	6 39
Եէնի—գարա	6 32	...	7 57	...	8 58	...	...	10 34	10 53	11 32	12 04	1 10	1 46	2 45	3 17	3 55	4 30	4 59	5 38	...	6 17	6 43
Տաղուտ փաշա	6 35	...	8 —	...	...	...	...	10 37	10 56	11 35	12 07	1 13	1 49	2 48	3 20	3 58	4 33	...	5 41	...	6 2	...
Սամսթիա	6 40	...	8 6	...	9 4	...	...	10 42	11 4	11 40	12 12	1 18	1 54	2 53	3 25	4 3	4 38	5 5	5 46	...	6 25	6 49
Եէսիլ—գուզլէ	6 45	7 41	8 12	8 33	9 10	9 31	10 1	10 46	11 4	11 45	12 15	1 21	1 59	2 58	3 28	4 9	4 41	5 10	5 49	6 4	6 28	6 52
Մաքրիգիւղ	6 56	8 —	8 24	...	9 22	...	...	10 58	...	11 58	...	...	2 11	3 9	...	4 21	...	5 22	...	6 16	...	7 04
Ամիսոն	...	8 14	8 34	...	9 32	...	...	11 8	...	12 9	...	...	2 21	...	...	4 31	...	5 32	...	6 28	...	...
Քիւչիւք Զէքմէճէ	...	8 25	...	...	...	...	...	...	...	12 18	...	...	...	...	...	...	...	...	...	6 37	...	...

ՔԻՒԶԻՒՔ—ՋԷՔՄԷՋԷԻԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	61	41	1
	Առաւօտ										Իրիկուն										
Քիւչիւք Զէքմէճէ	...	...	7 34	...	...	...	...	...	...	...	...	1 24	...	...	...	...	...	...	...	6 38	...
Ամիսոն	...	...	7 45	...	8 44	...	...	...	11 20	...	...	1 34	...	2 33	...	...	...	4 48	5 39	...	6 51
Մաքրիգիւղ	6 33	7 24	7 57	...	8 55	...	9 49	...	11 31	...	...	1 45	...	2 44	3 20	...	...	4 59	5 50	...	7 5
Եէսիլ—գուզլէ	6 46	7 37	8 14	8 38	9 9	9 37	10 2	10 42	11 42	11 44	12 48	1 58	2 23	2 57	3 33	4 8	4 46	5 14	6 4	7 0	7 26
Սամսթիա	6 50	7 41	8 15	8 42	9 13	9 41	...	10 46	11 46	11 48	12 52	2 2	2 28	3 1	3 37	4 12	...	5 19	...	...	...
Տաղուտ փաշա	6 55	7 46	...	8 47	...	9 46	...	10 21	11 21	11 53	12 57	...	2 33	3 6	3 42	4 17	...	5 24	...	...	...
Եէնի—գարա	6 58	7 49	8 21	8 50	9 19	9 49	...	10 24	11 24	11 56	1 —	2 8	2 36	3 9	3 45	4 20	...	5 28	...	...	...
Գում-գարա	7 3	7 54	8 26	8 55	9 24	9 54	10 11	10 29	11 29	12 01	1 5	2 12	2 41	3 14	3 50	4 25	4 56	5 33	6 13	7 18	7 40
Կ. Պոլիս	7 12	8 3	8 35	9 4	9 33	10 3	10 20	10 38	11 38	12 10	1 14	2 21	2 50	3 23	3 59	4 34	5 5	5 42	6 21	7 30	7 50

Փոքր ծարքերն անխարիր կ'ընդունուին ամեն կառամբի մէջ, իսկ մեծ ծարքը Պոլսէն Մարմարիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջեւ բանող կառամբի

ՔԻՒՆԱՐՏ
ՇՈՒՇԱՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ՍԱՒԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՒՇԱՆԱՒՔ
Ոչ է կանոնաւորապէս կը բանի Լիվերբուլէ և Ամերիկայ գալ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մոլթա	3,000
Ադլաս	3,000	Մորաքաս	2,500
Ակերբօ	3,000	Նանթ	2,500
Պոդնիա	4,600	Բալթիա	5,000
Պալպէք	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրիթէշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սէքսոնիա	5,000	Սէրվիա	4,600
Քադալենիա	4,700	Սարակոսա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Դէմբրարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Դէլտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Սէրտն շոգենաւը, նաւապետ Ֆէնուիք, ամսոյս 16ին ատտ կ'ապասուի։
Ստորագրեալն արտօնութիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիւ-Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ուրէշ նաւահանգստի համար։
Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՀՈԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ
փաշա խան Գալաթիա

ՅՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆԴ
ՇՈՒՇԱՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ՍԱՒԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՒՇԱՆԱՒՔ
Ոչ է կանոնաւորապէս կը բանի Լիվերբուլէ և Ամերիկայ գալ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրիան	2500	Գամմեան	3700
Ալպսիան	2500	Գրամմեան	3700
Անտարլեան	2500	Գլավեան	3700
Աթենեան	2500	Իպէրիան	5500
Արապիան	3700	Իպէրիան	5500
Պավարիան	6000	Իտրիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լեսպիան	2200
Քասթէլեան	800	Լիվերբան	2500
Սպարտեան	2000	Լիսպոն	800
Տուրոյ	700	Օրթոդոյ	700
Լէմիրէրն	3700	Ռեսիան	3800
Ֆրանսիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆրանսիան	3700	Վիրճինեան	6800

Լէյլանտ շոգենաւը հաւատարիմ պիտի մնայ ամսոյ 17ին երեքշաբթի օր Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի Զմիւռնիա հանգիստով։
Լէյլանտ շոգենաւը, նաւապետ Մաք—Նայ, ամսոյս 7ին ատտ կ'ասպասուի։
Ուղեւորներու համար ամէն գիւրութիւն կ'ընծայուի։
Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐԴ ԼԱՖՈՆԹԻՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլէթ խան, Գալաթիա.
Նաւատեղք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվերբուլ
Գործակալներն՝
Կ. Պոլիս, Էսուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիրաղան, Պ. Պ. Քարվիր Եղբարք
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահան և ընկ.
Մալտա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտաղոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդոլ և ընկ.

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՒՇԱՆԱՒՔ
Ընդ դէմ Աբէլեր, Կ. Պոլսոյ և Օսմանի
ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպսիան	2,000	Լէբանոն	4,500
Աշէլոս	3,000	Մարէնկո	4,300
Աբէլ	1,300	Մարսոլիս	2,500
Պասսանս	3,500	Մրիս	2,000
Պորտրիս	2,200	Նէրս	2,000
Պավս	2,000	Օթէլլս	5,000
Գէյրս	2,600	Օրլանտս	3,000
Գայիքաս	2,500	Օգրանդս	4,500
Գամէս	2,100	Ոդդս	2,000
Գադս	2,000	Բաթիքէք	4,200
Գոմս	2,700	Բալէրմս	3,200
Տիտս	2,500	Բանդէր	1,700
Տօմինս	1,800	Փիդս	2,800
Էրուաքս	2,600	Փիլիթս	4,400
Տրադս	2,600	Ռինալտս	3,200
Յայլ քօն	800	Ռոլլս	3,000
Յիտս	1,700	Ռամնս	5,500
Յլամինկս	1,600	Ռամէս	3,500
Կարիէս	5,500	Սալէրնս	4,000
Կիդանս	2,200	Սաբֆս	2,000
Կոզս	1,800	Սիլվիս	2,000
Կրանս	2,200	Սորէնդս	4,300
Հանկս		Թասսս	1,200
Հէրս	2,000	Թ. Ռ-ինքն	3,000
Հիտալկս	3,000	Թիկեր	1,300
Հիւմպերդ	1,200	Թօլէտս	2,800
Ճիսս	2,300	Փասանդս	3,600
Փէլրս	2,000	Եէտտս	3,600
Քօնքս	2,200	Զէպրա	1,000
Լէս	2,000	Զէրս	440

Սալէր ։ շոգենաւը Հալէն ատտ հասաւ ընդ հանուր վաճառքով։
Եէսոս շոգենաւն ի մօտոյ ատտ կ'ասպասուի։
Ուղեւորներու համար ամէն գիւրութիւն կ'ընծ